

ЗЕЛЕНА АГЕНДА СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Пројекат је финансијски подржало Министарство спољних послова Холандије кроз Регионални програм за заштиту животне средине западног Балкана.

Март 2010.год.

ЗЕЛЕНА АГЕНДА СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Садржај документа:

1. Увод
  1. Зелена агенда
  2. Процес креирања Зелене агенде у Сремској Митровици
  3. Општи подаци о Граду
  4. Учесници у процесу Зелене агенде
2. Опис вредности у заједници
  1. Мапа вредности
  2. Опис вредности
3. Анализа постојећег стања животне средине
  1. Анализа документа
  2. Анализа трендова
  3. Анализа утицаја трендова
  4. Опис минималних стандарда
  5. Опис проблема и узрока проблема
  6. Опис потенцијала и могућности
  7. Специфичности
4. Стратегија
  1. Визија, елементи визије и процес добијања изјаве о визији
  2. Стратешки циљеви
5. Акциони план
6. План мониторинга и евалуације

1. Увод

1.1 Зелена агенда у Сремској Митровици

Зелена агенда представља адаптацију концепта Локалне агенде 21. која је глобално уведена на Конференцији Уједињених нација о животној средини и развоју у Рио де Женеиру 1992. године. Методе су сличне, али је обим скромнији, с обзиром на то да је усмерен ка побољшању и одржавању вредности природе локалне заједнице.

Термин Зелена агенда користи се и за процес који обухвата закључке и планове за будућност. Важно је бити свестан чињенице да овај документ, иако видљив и конкретан резултат није и крајњи исход процеса. Након његове израде и прихватања од страна Општинског Већа, почиње његова имплементација, која ће несумњиво довести до нових сазнања, идеја и планова који се, опет могу укључити у нову верзију документа.

Концепт Зелене агенде је развијен у Румунији 2000. године, када су Фоцус Ецо Центер и Милеуконтакт одлучили да покрену процес укључивања организација које се баве животном средином, грађана, локалних и регионалних власти, затим пословног сектора с циљем стварања зелених планова или Зелених агенди. Сам успех пројекта и пре свега рада поменутих актера, показали су да методологија Зелене агенде ствара позитивне и трајне промене у заједници, које за директну последицу имају да окружење у којем се та заједница налази постане боље.

Концепт Зелене агенде до сада је осим у Румунији, спроведен и у Молдавији, Русији, Хрватској, Црној Гори, Албанији, Босни и Херцеговини, Србији и другим земљама (www.greenagenda.com). 2007 године између 248 невладиних организација изабране су три, из три града у Србији, где ће се имплементирати процес Зелене агенде. То су: „Покрет Горана“ (Стараоц Специјалног Резервата Природе Засавица) из Сремске Митровице, Тимочки клуб из Књажевца и „Сунчани Врхови“ (Центар за развој демократије) из Бруса. За реализацију овога пројекта биле су предвиђене две и по године да би се прошло кроз 5 фаза у 17, односно 19 корака. У току процеса, дошло је до раскида уговора са НВО из Бруса, па је њихово место заузела НВО Станиште из Вршца која је самоиницијативно започела пројекат Зелене агенде.

Слика 1 . Кораки Зелене агенде

У Сремској Митровици, носилац пројекта је Покрет горана - СРП Засавица, а координатор је дипломирани еколог Марко Цвијановић. Пројекат је био партиципативан и на састанцима су учесници (стакхолдери) бирали теме и интересовања којима су се бавили. Сходно томе на јунском састанку 2008. године издвојене су четири вредности и према њима су формиране радне групе. На истом састанку изабрани су и координатори радних група, који су изнели процес до краја четврте фазе и написали документ. Радне групе са координаторима су: **Воде – Бранислава Бошковић (дипл. еколог) и Верица Сувајић (дипл биолог), Туризам – Зоран Гомбош (дипл политиколог, НВО Зелени круг), Засавица – Жикица Беломарковић (председник МЗ Засавица II) и Зеленило – Марко Цвијановић (дипл. еколог, члан Покрета горана).**

Процес је подразумевао анализу докумената, идентификацију вредности, анализу трендова, утицај трендова, идентификацију проблема, препознавање потенцијала и могућности и њихове приоритетизације. Резултати рада радних група су видљиви и у току самог процеса. Неке од њихових активности су мале акције „Зелене еко школе“, „Лептир ’09“, „Јабука за зелену будућност“ и обележавање појединих датума из еколошког календара. Осим тога, поједини чланови радних група учествовали су и у акцијама сађења дрвећа у граду (одређеним улицама и Спомен парку), у сарадњи са Канцеларијом за младе и другим НВО (Еко патрол) „Дошао ред за дрворед“, Демократском омладином у акцији „60мин за планету Земљу“ (заједно са активистима Канцеларије за младе учествовали у подели пропагандног материјала и подржали акцију у којој се град Сремска Митровица прикључио 60-минутним гашењем расвете). Још једна активност у којој су се чланови Зелене агенде заједно окупили је „Опланети се“. Акција НВО која је подржана од Министарства заштите животне средине и чији је део спроведен на територији Града у организацији Извиђачког одреда „Пинки“, Канцеларије за младе и Управе Града.

1.2 Процес креирања ЗА у Сремској Митровици

Теме којима су се бавиле поједине Радне групе

Радна група **Воде** поставила је приоритете: **реку Саву, заштиту изворишта пијаће воде, акваторије на територији СМ, диверзитет врста и едукацију.**

РГ **Туризам** за циљ је поставила културно туристичку промоцију града: **израда туристичке мапе града, разгледнице са старим и новим мотивима града, ДВД/ЦД презентација града, промоције.**

РГ **Засавица** је поставила основни циљ **СРП Засавица** као и **развој (туристички и урбани) насеља дуж Резервата.**

РГ **Зеленило** бавила се са **три групе проблема.** Пре свега **зеленим (и цветним) површинама у граду, зеленим прстеном око града, зеленим појасом дуж саобраћајница, затим промоцијом биодиверзитета (пре свега орнитофауне затим лептира и гљива) и едукацијом (предавањима и радионицама) у основним и средњим школама.**

1.3 СРЕМСКА МИТРОВИЦА – Општи подаци о Граду

Општина Сремска Митровица налази се у северозападном делу Србије и југозападном делу аутономне покрајине Војводине и заузима површину од 762 [км²](#) (од чега је пољопривредна површина 56.571 [ха](#), а шумска 8.705 ха). Смештена је у Панонској низији, у Сремском округу и на северу општине налази се острвска планина Фрушка Гора (нмв 539 м). Административну границу дели са општинама Шид, Ириг, Рума и Богатић. Општину чини 26 насеља и централни град Сремска Митровица (Бешеновачки Прњавор, Бешеново, Босут, Велики Радинци, Гргуревци, Дивош, Засавица И, Засавица ИИ, Јарак, Кузмин, Лаћарак, Лежимир, Манђелос, Мартинци, Мачванска Митровица, Ноћај, Равње, Раденковић, Салаш Ноћајски, Сремска Рача, Стара Бингула, Чалма, Шашинци, Шишатовач, Шуљам).

Сремска Митровица се налази у југозападном делу АП Војводине, на контакту три различите морфолошке средине (Сремска равница, Мачванска равница, Фрушкогорско побрђе). Град се налази на левој обали реке Саве на 44°58' северне

Основни подаци Град Сремска Митровица	
Званични назив	Град Сремска Митровица
Површина	48,4 км²
Надморска висина	82 м
Прво помињање	4. век п.н.е
Дан града	8. новембар
Крсна слава	Митровдан
Градови	Невер Француска
Званична адреса града Сремске Митровице	
Адреса	Трг Светог Димитрија 13 22000 Сремска Митровица
Телефон	(022)610-566, 610-572
Интернет страна	www.sremskamitrovica.org.rs
Електронска пошта	office@sremskamitrovica.org.rs

географске ширине и 19°36' источне географске дужине, на надморској висини од 82м. Градско насеље представља конрубацију три насеља: Сремске Митровице, Мачванске Митровице и Лаћарка. Митровица се налази на веома повољном месту, на само 75 км од главног града Београда са којим је повезан аутопутем Е-70 који пролази северним ободом града, и једином двоколосечном пругом у држави. Од седишта АП Војводине Новог Сада Митровица је удаљена 50км. Док се граница са Хрватском налази на 35км западно од града. Положај града је такође повољан јер се налази на месту где је Сава најближа Фрушкој Гори и где је савска обала најприступачнија.

Основу привредне структуре општине Сремска Митровица чине примарна пољопривредна производња са снажним пољопривредно – прехранбеним комплексом. Међу становницима сеоских насеља традиционално је заступљена пољопривредна производња и сточарство, а развоју свих грана пољопривреде свакако погодују плодно равничарско земљиште и повољни климатски услови.

Најзначајније компаније и предузећа која су обележила нагли индустријски и привредни развој С. Митровице 60-тих, 70-тих и 80-тих година прошлог века су:

“Митросрем” са “Corn product”-ом, “Митрос” индустријска кланица и фабрика конзерви, “Матроз” Фабрика целулозе и папира, “МИВ” Митровачка индустрија вентила, Бродоградилиште “Сава”, “Агросеме”, Пољопривредни комбинат “Пинки”, “Житопромет”, “Шећерана”, “Сремска млекара”, “Војводина шуме”, “Дубрава” и др. Нека од ових некад врло успешних предузећа угасила су своју производњу (“МИВ”) или се налазе у стечају (“Матроз”).

Своје привредне потенцијале Сремска Митровица је организовала у неколико атрактивних индустријских зона, битне за будући интензиван развој. Најзначајнија инвестициона улагања у последњих пар година огледају се у новоотвореним предузећима попут компанија “Металфер Стеел Миил” (300 радника), “Моеллер” (1500 радника), Бокс Марк фабрика коже (500 радника.). “Митсидес Поинт”, “Славиамед” и др.

1.3.1. Становништво

Према попису из 2002. укупан број становника у општини износи 85902 а у граду 39804. У Граду Сремска Митровица живи 31748 пунолетних становника, а просечна старост код мушкараца износи 38 а код жена 41 годину. У општини има 29391 домаћинства, док их је у граду 14213, просечан број чланова по домаћинству је 2,75.

1.3.2. Клима

Климатске карактеристике: Подручје града Сремска Митровица одликује се умерено-континенталном климом.

Температура: Средња годишња температура за вегетациони период, који траје од априла до септембра износи у просеку 17,3°C. Мразних дана је 84, и јављају се у периоду од децембра до фебруара. Просек мразних дана у вегетационом периоду је један дан. Први мразни дан је око 30.октобра, а последњи око 3 априла.

Ветрови: Просечна јачина ветра креће се од 1,5-2,5 м/с. Најчешћи ветар је источни са 260%, затим западни са 224%, а најмању има јужни ветар са 35%.

Влажност ваздуха: Средња годишња влажност ваздуха је 76%, максимална је у јануару 86% док је у априлу минимална 70%.

Падавине: Најкишовитији месец је јун са 88 мм талога, док је фебруар имао најмању количину падавина свега 32 мм талога.

*Сви климатски подаци су према извештају Хидрометеоролошког завода у Сремској Митровици за период 1971-1990 год.

1.4. Учесници Зелене агенде у Сремској Митровици

Име и презиме	Организација	Функција	Учешће у пројекту
Слободан Симић	Покрет горана	Председник	Супервизор
Марко Цвијановић	Покрет горана	Стучни сарадник	Координатор пројекта и РГ Зеленило
Верица Сувајђић	Средња економска школа „9 Мај“ Срем.Митровица	Наставник биологије	Координатор РГ Воде
Зикица Бјеломарковић	МЗ Засавица II	Председник	Координатор РГ Засавица
Зоран Гомбош	Зелени круг	Члан НВО	Координатор РГ Туризам
Бранислава Бошковић	Еколошки клуб града СМ	Председник НВО	РГ воде
Ана Папић	Митровачка Гимназија	Председник Ђачког Парламента	РГ Зеленило
Михајло Станковић	Покрет Горана	Стручни сарадник	РГ Зеленило
Гордана Ћирић	Покрет горана	Секретар	логистика
Зорица Степанчевић	Покрет горана	финансије	Менаџер пројекта
Весна Владисављевић	Водовод	Технички директор	РГ воде
Весна Батало	Водопривредно предузеће Сава		РГ воде
Милка Бурлица	ЗЗ Јавно Здравље	Шеф службе	РГ воде
Ксенија Ружак	ЗЗ Јавно Здравље	Приправник	РГ Зеленило
Горан Грбић	Пчеларско друштво	Члан	РГ Зеленило
Слободан Фергер	Грађанин	КЗП	РГ Зеленило
Богдан Лукач	МЗ Блок Б	Секретар	РГ Зеленило
Слободан Кологнар	Грађанин		РГ Зеленило
Предраг Марчета	Грађанин	студент	РГ Зеленило
Дејан Корен	Грађанин	студент	РГ Зеленило
Драгица Лемајић	Грађанин	студент	РГ Зеленило
Бојана Новаковић	Грађанин	студент	РГ Зеленило
Снезана Белушевић	Завод за јавно здравље	Радник	РГ Зеленило
Јасна Штековић	Управа за Пољопривреду и заштиту животне средине	Инспектор заштите животне средине (жжс)	РГ Зеленило
Бранко Костић	Градска управа	Комунални инспектор	РГ Зеленило
Ранка Миланковић	ЈП Дирекција	Зеленило	РГ Зеленило
Живана Панић	ЈП дирекција	Зеленило	РГ Зеленило
Рајко Бараћ	Гљиварско удружење СРЕМ	Члан	РГ Зеленило
Драган Перић	Еко Патрол	Председник	РГ Зеленило
Душан Чизмић	О.Ш. Св. Сава	Учитељ	РГ Зеленило
Соња Страценски	О.Ш. Јован Поповић	Наставник биологије	РГ Зеленило
Слађан Папић	О.Ш. Слободан.Б. Паја	Директор	РГ Зеленило
Бора Лакетић	ЈКП Комуналије	Одсек Зеленило	РГ Зеленило
Горан Чекеринац	Градска управа за пољопривреду и жс	Начелник ГУ управе за пољопривреду и жс	РГ Зеленило
Марија Челић	Грађанин	Студент	РГ Зеленило

Тамара Милаковић	Грађанин	дипломирани биолог	РГ Зеленило
Бугаџија Саша	Туристичка Организација Сремска Митровица	Директор	РГ Туризам
Марија Мијош	Економска школа	Професор	РГ Туризам
Душица Остојић	Завод за заштиту споменика културе Срема	Радник	РГ Туризам
Милош Пармаковић	Економска школа	Ученик	РГ Туризам
Андријана Јовановић	Економска школа	Ученик	РГ Туризам
Зорана Каралић	Привредна комора Срема	Радник	РГ Туризам
Ивана Лукач	Економска школа	Ученик	РГ Туризам
Ивана Вукашиновић	Економска школа	Ученик	РГ Туризам
Милованчевић Златан	МЗ Засавица 1	Председник	РГ Засавица
Папић Слађан	ОШ Д.Р. Народ	Директор	РГ Засавица
Вук Симић	Покрет горана	Члан	РГ Засавица
Владан Миловановић	МЗ Засавица 1	Члан	РГ Засавица
Јеликић Дејан	Дип инж шумарства	Грађанин	РГ Засавица
Сретенковић Ивана	Дипл менаџер	Грађанин	РГ Засавица
Урошевић Живорад	Пољопривредник	Грађанин	РГ Засавица
Иванковић Ивица	Пољопривредник	Грађанин	РГ Засавица

2. Опис вредности у Заједници

2.1 Мапа вредности

Вредности су нешто на чему се заснива и од чега почиње Зелена Агенда. Током састанка заинтересованих страна, дефинисане су вредности које наша заједница поседује, и од њих су изабране најприоритетније. Свака радна група је заснована на вредностима које су у том тренутку представљене као најзначајније за Град Сремску Митровицу. Неке вредности су преформулисане, једне су накнадно додате, а друге одузете, све у циљу добијања јединствене мапе која ће обухватити праве и најприоритетније вредности на којима ће се у наставку процеса радити.

Партиципативним учешћем и путем методе картица* , стакхолдери (заинтересоване стране, учесници првог састанка), на састанку у Општини јуна 2008. године идентификовали су четири групе вредности, које су биле базе за основање радних група и то:

- ВОДЕ
- ТУРИЗАМ
- ЗЕЛЕНИЛО
- ЗАСАВИЦА

Табела Мапа вредности				
Радна група	ВОДЕ	ТУРИЗАМ	ЗЕЛЕНИЛО	ЗАСАВИЦА
Вредности	Река Сава Живи свет	Сирмиум	Зелене површине на територији СМ	Сеоски туризам
	Све акваторије са територије града СМ	Старо језгро града	Специјски и екосистемски биодиверзитет	Развој села дуж Резервата
	Каналска мрежа	Туристичка организација	Паркови	
	Мрежа за наводњавање	Сеоски туризам	Спомен парк	
	Река Босут	Фрушкогорски манастири	СРП Засавица	

Активним учешћем у радним групама по методологији Милиеуконтакта (Холандске невладине организације и прекограничног партнера) свака од поменутих вредности је детаљно изанализирана и након петомесечног рада предложене су активности које могу довести до унапређења саме вредности.

*Метода излиставања вредности картицама значи да је сваки стакхолдер написао по три вредности на по једном папиру и након чега су се излиставали предлози пред свима. Управо поменуте четири вредности добиле су највише међусобних гласова, методом кластеровања, на основу којих су идентификоване као вредности које грађани Града Сремка Митровица препознају и уједно даљим радом у радним групама желе да нађу начина да их унапреде и заштите.

2.2 Опис вредности

2.2.1 Зеленило

Радна група Зеленило- формирана на првом састанку, определила се за три групе проблема којима ће се бавити: зеленим површинама (паркови, дрвореди, травнате и цветне површине), биодиверзитетом (пре свега птицама, лептирима и гљивама) и проблематиком отпада. Увидевши да су потребне корените промене у целом друштву, РГ се одлучила на едукацију основаца. Уколико дефинишемо зеленило као паркове или дрвореде у граду, они представљају станишта за птице и субстаништа за поједине врсте печурака. Уколико у зеленило убрајамо и зелене површине попут ливада, то опет представљају станишта за птице. Са друге стране вредности зеленила нарушава човекова небрига за животну околину. Најочљивије последице те небриге су депоније, сметлишта, смештени периферно или су концентрована на зеленим површинама. Управо едукацијом и радом са ученицима основних школа поставили смо себи за циљ да подигнемо са једне стране јавну свест о заштити животне средине, а са друге уведећи их у еколошки модел (посматрања птица) потрудили смо се да им демонстрирамо међусобну зависност људи и свих тих бића које нас окружују са свих страна, а да понекад нисмо ни свесни њиховог присуства.

2.2.2 Воде

Радна група Воде, као што јој и само име каже, је као највеће вредности Града препознала у водама: реци Сави, површинским, подземним и отпадним водама, води за пиће и геотермалним водама. Радна група је оформљена са циљем да првенствено заштити по овој групи највећу вредност- реку Саву, затим да утврди познате и открије све потенцијалне загађиваче и на тај начин спречи даљу контаминацију ове реке. Као један од проблема уочено је и забаривање реке Саве, што указује на њено загађење и присуство органских материја. У граду и око града, присутна је густа каналска мрежа која је се улива на две главне жиле, а то су канали Кудош и Чикас. Загађење површинских вода потиче од домаћинства, канализације и индустрије. Грађани Сремске Митровице снабдевају се водом за пиће из градског водовода и артерских бунара. Претходним хидрогеолошким истраживањима на ширем подручју Сремске Митровице установљено је четири бунара и две јавне чесме у којима је температура воде у опсегу од 24-39°Ц, што шпредставља битан геотермални потенцијал подручја.

2.2.3 Туризам

Вредности за развој туризма у оквиру Града Сремске Митровица су богато историјско наслеђе Сирмиума, сачувана архитектура, река Сава, рурални подручја, близина Резервата Засавица као и непосредна близина Фрушке горе. У тренутку када је радна група започела са радом, туристичка организација Града је била у повоју. Захваљујући раду групе, ситуација се видно побољшала. Отворен је локалитет Царска палата, тражи се сувенир града, дестинације се полако промовишу, али оно најзначајније што је РГ идентификовала као проблеме и даље је актуелно. Проблем развоја туризма на реци остао је нетакнут, споменици културе пропадају, нема средстава да се адаптирају, итд. Највећи проблем су заправо смештајни капацитети и чињеница да град не поседује одговарајућу туристичку понуду, која би привукла и задржала туристе на дужи боравак.

2.2.4 Засавица

Радна група Засавица као највећу вредност евиндетирала је Специјални Резерват Природе Засавицу, која се простире на територији две општине и девет села. Потенцијал за развој села се огледа у могућности њиховог прогреса као последице прогреса СРП Засавице. Свакако највећи потенцијал је у селу Засавица, које се налази у непосредној близини Визиторског центра Ваљавац. Радом ове радне групе, тежило се проналажењу одрживих модела који ће допринети развоју села са једне стране и употпунити туристичку понуду Резервата са друге стране.

3. Анализа постојећег стања животне средине

Увидом у расположиву документацију, правни оквири заштити животне средине дају 23 важећа правна акта (закони, уредбе и стратегије). Заштитом животне средине у граду се бави Градска управа за пољопривреду и заштиту животне средине, инспектори за жаштиту животне средине и комунални инспектор, ЈКП Комуналије – одсек зеленило,

ЈП Дирекција за изградњу града – одсек зеленило, Завод за Јавно здравље. Од невладиног сектора и удружења грађана: Покрет горана, Еколошки покрет града, Извиђачки одред Пинки и други.

Током шестомесечног рада, чланови радних група бавили су се анализом стања животне средине. Свака РГ одржала је минимално 6 састанака, на којима су по методологији Зелене агенде разматрали вредности, анализирали утицаје, константовали стање, идентификовали проблеме, анкетирали грађане, дошли до визије, поставили приоритете и направили акциони план. У раду радних група учествовало је од 5 – 10 чланова по састанку, сходно тематици и интересовању. Сам процес Зелене агенде је партиципативан и динамичан, па су се стакхолдери мењали. Међутим временом се формирао тим људи који је изнео цео процес до краја.

Свака заједница има своје специфичности. Нашу карактерише повезивање са великим бројем институција и појединаца, како у Граду тако и ван њега, као и рад на конкретном утицају да се постојеће стање животне средине унапреди путем малих акција и иницијатива које су спроведене у граду.

3.1 Анализа докумената

Циљ активности је да се идентификују постојећи документи који су везани за процес Зелене агенде, чиме се добија правни оквир. Анализирањем постојећих докумената, утврђене су јаке и слабе тачке и искориштене су могућности које ти документни пружају, како би рад радних група био квалитетнији. Овај корак је битан, јер Зелена агенда треба да буде интегрисана у читав процес развоја заједнице и да покрије оне области које нису биле покривене поменутиим документима.

3.1.1 Идентификовани документни

Документ	Извор	Форма
Урбанистички план Републике Србије	„Службени Гласник РС“, Бр 13/96	Електронска форма
Урбанистички план за коридор Хватска - Београд (Добановци)	„Службени Гласник РС“, Бр. 69/2003.)	Електронска форма
Генерални план Сремске Митровице, Лаћарка и Мачванске Митровице	„Службени Гласник Срема” Бр 25/2003 и „Службени Гласник Општине Сремска Митровица, Но. 2/2005	Електронска форма
Специјални план НП Фрушка гора 2022	„Службени Гласник РС“, Бр 16/2004	Електронска форма
Студија Изводљивости: Засавица, Подршка локалној економији кроз одрживи туризам	<i>Покрет горана</i>	Трвда копија
Развој методологије и плана за развој туризма у Засавици СРС	<i>Покрет горана</i>	Трвда копија
Закон о заштити животне средине	„Службени Гласник РС“, Бр 135/04	Електронска форма

Закон о националним парковима	„Службени Гласник РС“, Бр: 39/93, 44/93, 53/93, 67/93, 48/94	Електронска форма
Уредба о заштити природних реткости	„Службени Гласник РС“, Бр: 50/93, 93/93	Електронска форма
Уредба о контроли коришћења и промета дивље флоре и фауне	„Службени Гласник РС“, Бр 31/05, 45/05	Електронска форма
Закон о риболову	„Службени Гласник РС“, Бр 35/94, 38/94	Електронска форма
Закон о отпаду	„Официал Газетте РС“, Но : 25/96, 26/96	Електронска форма
Закон о шумарству	„Службени Гласник РС“, Бр 46/91, 83/92, 54/93, 60/93, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96	Електронска форма
Уредба о Програму заштите и унапређења шума за 2005	„Службени Гласник РС“, Бр 20/05	Електронска форма
Закон о лову	„Службени Гласник РС“, Бр 39/93, 44/93, 60/93	Електронска форма
Закон о водама	„Службени Гласник РС“, Бр 46/91, 53/93, 67/93, 48/94, 54/96	Електронска форма
Закон о туризму	„Службени Гласник РС“, Бр Но : 35/94, 38/94 и 48/99	Електронска форма
Рамсарска конвенција	„Службени Гласник СФРЈ“, Бр: 9/77	Електронска форма
Извештај о стању животне средине Републике Србије	Агенција за заштиту животне средине	Електронска форма
Национална стратегија за младе	„Службени Гласник РС“, Бр 55/05, 71/05-исправка и 101/07),	Електронска форма
Национална стратегија управљања отпадом	Министарство уа заштиту природних богатстава и животне средине , 2003	Електронска форма
Стратегија за унапређење пољопривреде	„Службени Гласник РС“, Бр 55/05 и 71/05),	Електронска форма
Стратегија одрживог развоја 2008	Влада републике Србије, Белграде, 2008	Електронска форма

3.1.2. Битност и употреба идентификованих докумената

Бр.	Документ	Важност Документа за ГА, Утицај документа (директни / индиректни)	Примена документа у пракси: Примењује се Не примењује се Не знамо	Закључци и препоруке
1.	Урбанистички план Републике Србије	Планом је обухваћена целу Република Србија, али оно што је важно за ГА је део који се односи на Сремску Митровицу Индиректни утицај.	Применљив у пракси	РГ разматрале су документ
2.	Урбанистички план за коридор Хрватска - Београд (Добановци)	План је делом намењен и Сремској Митровици. Ради се о развоју инфраструктуре Директан утицај .	Примењује се	РГ разматрале су документ

3.	Генерални план Сремске Митровице, Лаћарка и Мачванске Митровице	Детаљан план развоја општине Сремска Митровице. Директан утицај..	Примењује се	РГ разматрале су документ
4.	Специјални план НП Фрушка гора 2022	Дугорочни просторни план за Национални парк Индиректни утицај.	Примењује се у Националном парку	РГ би требало да размотри документ
5.	Студија Изводљивости: Засавица, Подршка локалној економији кроз одрживи туризам	Студија је важна за ГА. То се се првенствено односи на укључивање локалног становништва у развој еко туризма. Директан утицај	Примењују је стараоци заштићеног природног добра	РГ „Засавица“ и „Туризам“ су разматрале документ
6.	Развој методологије и плана за развој туризма у Засавици СРС	Ова методологија је такође важно за ГА. То ће бити од помоћи у изради ГА документа. Директан утицај.	Примењују је стараоци заштићеног природног добра	РГ „Засавица“ и „Туризам“ су разматрале документ
7.	Закон о заштити животне средине	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ разматрале су документ
8.	Закон о националним парковима	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ разматрале су документ
9.	Уредба о заштити природних реткости	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на ГА	у примени	РГ „Засавица“ и „Зеленило“ су разматрали документ
10.	Уредба о контроли коришћења и промета дивље флоре и фауне	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ „Засавица“ и „Зеленило“ су разматрали документ
11.	Закон о риболову	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ „Засавица“ и „Зеленило“ су разматрали документ
12.	Закон о отпаду	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ су разматрали документ
13.	Закон о шумарству	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ „Зеленило“ је разматрала документ
14.	Уредба о Програму заштите и унапређења шума за 2005	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ „Зеленило“ је разматрала документ
15.	Закон о лову	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	
16.	Закон о водама	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ „Воде“ је разматрала документ

17.	Закон о туризму	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ „Туризам“ је разматрала документ
18.	Рамсарска конвенција	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ „Засавица“ је разматрала документ
19.	Извештај о стању животне средине Републике Србије	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	/	РГ су разматрале докуменат
20.	Национална стратегија за младе	Важна као правни оквир за ГА процес. Индиректни утицај на процес ГА	у примени	РГ су разматрале документ
21.	Национална стратегија управљања отпадом	Важна као правни оквир за одрживи развој. Директни утицај на процес ГА	у примени	РГ су разматрале документ
22.	Стратегија за унапређење пољопривреде	Важна као правни оквир за одрживи развој. Директни утицај на процес ГА	у примени	РГ су разматрале документ
23.	Стратегија одрживог развоја 2008	Важна као правни оквир за одрживи развој. Директни утицај на процес ГА	у примени	РГ су разматрале документ

2. Анализа трендова

Према корацима Зелене агенде анализа трендова, представља пети корак и за циљ има дефинисање главних трендова вредности и односа трендова одабраних приоритетних вредности (функција) животне средине. При томе треба имати у виду:

1. анализирају се вредности и трендови у последњих 5 - 10 година
2. анализирају се индикатори, али и запажања и веровања
3. пажња је усмерена и на временски период, локацију посматраног подручја, интензитет и јачину промене
4. избегава се генерални поглед на деградацију животне средине која је присутна.

Свака радна група је спровела овај корак на специфичан начин и резултати њиховог рада се презентују један за другим:

3.2.1. Трендови РГ воде

Вредност животне средине	Тренд	Показатељи/ Индикатори посматрања	Позитивни изузеци
Река Сава	Приликом успоравања тока реке (нпр. у летњем периоду), на појединим местима остају мала острва која указују на процес забаривање реке	Појава сочивице на тим местима	

Вода за пиће	Вода за пиће је константног квалитета, није било никаквих загађења У процесу прераде елиминишу се Мн и Фе, потом се вода хлорише и као таква стиже до потрошача Повећано коришћење воде за пиће	Константне хемијске и микробиолошке анализе које се врше свакодневно, месечно и квартално од стране овлашћених лабораторија	
Отпадне воде	3 локације: Чикас, индустријски колектор, пречистач у Мачванској Митровици Квалитет отпадних вода не угрожава реципијент реку Саву, па се може рећи да су ове воде константног квалитета	Константне хемијске и микробиолошке анализе које се врше квартално од стране овлашћених лабораторија уз присуство водопривредног инспектора узорковање се врши узводно, низводно од испуста и на самом пречистачу	ЈКП "Водовод" предложило је изградњу и заштиту зона санитарне заштите изворишта у оквиру Просторног плана Срем.Митровице Подршка града Срем.Митровица
Подземне воде	Два изворишта и четрнаест бунара за водоснабдевање. Нема промена у хемијском и микробиолошком саставу. Нема загађења. Садрже повећане концентрације Мн и Фе који се у процесу прерађивања вода доводе до количина које су дозвољене Правилником вода за пиће Вода сировог квалитета одговара хигијенски исправној води за пиће	Константне хемијске и микробиолошке анализе које се врше свакодневно, месечно и квартално од стране овлашћених лабораторија	

2.2. Трендови РГ Засавица

Радна група Засавица своја интересовања је усмерила на један конкретан тренд-СРП Засавицу. Сам пројекат СРП Засавице представљао је дуго година преседан у управљању природним добром, јер је 1997. једино природно добро дато на управљање невладиној организацији- Покрету горана из Сремске Митровице. За 10 година управљања резерватом, унапређено је управљање природом, урађен је низ пројеката, а пре свега велики број страних и домаћих инвестиција је уложено у Резерват. Његовом промоцијом промовише се и цела регија. Међутим у одрживом управљању Резервата изостаје развој рурала у селима дуж њега. Управо ова радна група се одлучила да развије концепт модела који би се усагласио са развојем Резервата, а имао би за циљ рурални развој села.

2.3. Трендови РГ Туризам

С обзиром да се Град није бавио туризмом, РГ је покренула стварање туристичке понуде града. РГ се одлучила да акценат стави на одређене вредности и да се њима приоритетно бави. Чланови РГ Туризам су дошли до закључка да би њихов рад требало да се конципира на следећој проблематици:

- Сирмиум- археолошки локалитет
- Царска палата- део Сирмуима, туристички унапређен до одређеног нивоа
- споменици културе (укључивање у туристичку понуду)
- фрушкогорски манастири (верски туризам)
- блиска сарадња са ТО Сремска Митровица

2.4. Трендови РГ Зеленило

Радна група Зеленило имала је специфичан пут развоја и анализе вредности којом се бавила. Ради добијања квалитетнијих података и више информација окупљен је велики број чланова, а поводом тога ради лакше координације одржано је више мањих састанака (да би се избегли евентуални сукоби и економичније искористило време без дуготрајних и беспотребних дискусија, затим да би се добили подаци са више страна- од грађана, стручњака и представника локалне власти)

Резултати

α. Вредност- дрвореди у граду

Тренд – услед радова на гасној, комуналној, топловодној, телекомуникационој подземној мрежи у последњих пет година дрвореди су били више пута били на мети извођача радова. Не треба изоставити ни градњу Булевара, која је узроковала драстично смањење зелених површина. Пут је са две траке, проширен на четири, а на појединим местима и шире. Као последица тога, некадашња улица Паланка која је имала зелене површине, остала без истих у потпуности.

Претходних година започето је са заменом старих стабала, селективним уклањањем потенцијално опасних (сувих и трулих стабала). Такође одређене зоне града, у овом случају улице, добиле су дрвореде. Пример- улица „1. новембар“ која је услед комуналних радова остала без дрвореда дуж пруге (тополе, липе, брезе), озелењена је стабљикама брезе. Затим у улици „Кузминска“ постављен је дрворед кугластих јавора. Такође су поједини грађани парцеле пред својим двориштима озеленели багрењем, јаворима, зимзеленим жбуновима и стаблима, појединим култивисаним врстама (вишња, ринглов, јабука, шљива, кајсија и др.) али и реинтродукованим врстама попут албиције.

β. Паркови – градски паркови, школски паркови, вртићи и Спомен парк

Тренд – градски парк је рестауриран претходне године и тада је, по речима многих грађана, уклоњено превише стабала. Иста прича је пратила и сечу топола на плажи и дуж насипа која се дешавала претходних година. У појединим школским парковима местимично је редукован број садница, док су са друге стране неке школе засадиле мањи или већи број садница. Дешавања су слична и са зеленим површинама у вртићима, изузев ново озиданог вртића у насељу М. П. Камењар, које још нема зелени појас. Спомен парк је добио нови дрворед дуж стазе.

χ. Плакати који се лепе на места која нису предвиђена за то (С. Белушевић).

Тренд - уређивањем града није се посветило довољно пажње местима предвиђеним за уклањање смећа. Град нема уређену депонију, него неколико сметлишта, који се најчешће налазе на сваком од прилаза граду (Драгица Лемајић и

Дејан Корен). Тренд је показао да се ради на уклањају сметлишта с циљем да једног дана постане уређен простор широке намене. Позитиван пример је уређење простора око фудбалског игралишта у насељу 25. мај, које је било окружено већом количином механичког отпада, а сада је лепо уређен простор са посађеном дрвенастом и жбунастом вегетацијом. Такође одређене групе грађана попут Еко патрола (коју предводи Драган Перић), Зеленог круга (Зоран Гобмош), Покрета горана, Зелене корњаче и других уклонили су поједине мини депоније. Са друге стране велике депоније попут оне на уласку у село (приградско насеље) Лаћарак (пројектом финансираним од Министарства екологије и просторног планирања под слоганом „Очистимо Србију“, ова депонија и неколико других су уклоњене за време трајања пројекта / када је идентификован проблем постојао), затим депоније која се налази на прилазу са Старог моста, као и мноштво сеоских мини сметлишта (Засавица, Бешеново (Верица Сувајџић) и др), имају тренд раста и тенденцију ширења.

д. Вредност – зелени прстен, зелени појас дуж града

Тренд – око града не постоји зелени појас. Местимично се развија жбунаста вегетација која се уклања. На целокупној територији Срема путеви су голи. Око поменутих путева углавном су њиве култивисаних биљака. Треба напоменути постојање благог шумског појаса који прати токове реке Саве (као и систем редовне одбране од поплава – плантаже топола дуж кеја) и шуме хрasta на Обедској бари, као и Фрушкогорске шуме.

е. Вредност - специјски и еколошки биодиверзитет и едукација

Тренд - истраживањима биодиверзитета на територији града највише се бавио Михајло Станковић. Међутим активностима Покрета горана (сађење дрвећа, организовања орнитолошких кампова, истраживањем флоре, фауне и гљива Резервата и др.), миколошког друштва Срем, појединих наставника биологије (Пр. Соња Страценски – О.Ш. Јован Поповић) радом са децом кроз биолошке секције, враћањем младих еколога у град (Марко Цвијановић. Бранислава Бошковић, Ксенија Ружак, Верица Сувајџић, Марија Челић, Бојана Новаковић.), извиђача, све је више младих који се интересују за свет око нас, тако да се познавање биодиверзитета из дана у дан продубљује. У прилог томе иду и радови одбрањени на научним скуповима (Засавица, Бања Лука, Бор, Ђердап и др) и они који су публиковани у зборницима радова у земљи и иностранству.

3.3 Анализа утицаја трендова

Циљ овог корака је био да се процени очекивани социјални и економски утицај еколошких трендова ради оправдавања разлога због којих треба нешто да се учини. Анализиран је утицај тренда на вредност, различитост димензија утицаја као и поглед утицаја трендова на читаву заједницу.

3.3.1. Анализа трендова РГ Воде

Набројте главне трендове у животној средини ваше заједнице	Који су социјални утицаји ових трендова (да ли су позитивни или негативни)	Који су економски утицаји ових трендова (да ли су позитивни или негативни)	Које утицаје имају вредности у вашој заједници (позитиван или негативни)
Местимична и повремена појава процеса забаривања реке Саве	Негативни, на квалитет воде и здравље људи	Негативни, смањена посећеност реке и купање на плажи у летњем периоду	Негативни
Константан квалитет воде за пиће	Позитивни, са аспекта здравља људи	Позитивни, због повећања услова за производњу	Позитивни
Константан квалитет отпадне воде,	Негативни, у сваком случају са аспекта здравственог стања људи и животне средине	Негативни, због развоја индустрије	Негативни
Стабилан, константан квалитет подземних вода	Позитивно, са аспекта физичког здравља Негативни	Негативни, изградње фекалне канализације која утиче на подземне воде	Позитивни

3.3.2. Анализа трендова РГ Засавица

Формирањем и развојем Резервата, јасно је презентовано да је иницијатор многих промена у нашој средини. Овом приликом група је поменула само неке очигледне промене (повећана посета региону, изградња инфраструктуре и могућност озбиљнијег бављења туристичком делатношћу у оквиру насеља из окружења резервата). Дакле, евидентан је утицај резервата на средину којом ће се група бавити у свом даљем раду.

3.3.3. Анализа трендова РГ Туризам

Услед неактивности и непостојања туристичке организације Града, утицај тренда је евидентан- непостојање евиденције о броју посета граду, лоша туристичка понуда у последњих десет година, туристи који су посетили Сремску Митровицу били су у пролазу или им је циљ посете био СРП Засавица. Туристи који су са посебном намером посећивали С. Митровицу, долазили су због одређених манифестација које су се одржавале у Граду (Срем-фолк фест, Фестивал беседништва, гитаријаде и друго) и нису се дуго задржавали. Изостају тачни подаци о стварном броју посета туриста Сремској Митровици.

3.3.4. Анализа трендова РГ Зеленило

1. вредност дрвореди у граду,

Утицаји – економски пресудан моменат је био када се приликом постављања гасних и других поменутих инсталација, копање земље вршило без сечења асфалта тј. стазе. Самим тим пресецањем корења имало је за последицу сушење, а касније и

неопходно уклањање сувих стабала. На одређеним локацијама попут Булевара, где је проширен асфалт, уклоњени су дрвореди (на потезу између раскрсница са улицом. „Краља Александра Карађорђевића“ до уласка у насеље 25. мај, односно Камењар) .

Приликом одржавања електро мреже, приступа се просецању крошњи што у неким случајевима доводи не само до нарушавања изгледа крошње, па и читавог дрвореда, него услед вишегодишњег механичког деловања чак и до сушења дрвећа.

Девијантна понашања малолетника, али и осталих грађана, довела су до ломљења садница и појединих младица. У поменутих улицама које су озелењене, али и другим, није редак случај да се ломе не само гране, него да су конкретно у Кузминској улици вађене целе саднице.

Лепљење плаката на места која нису за то предвиђена, укључујући ту и стабла, видно естетски нарушава сам изглед града.

2. паркови – градски паркови, школски паркови, вртићи и Спомен парк

Утицај – разлог услед ког је дошло до редукације броја стабала, пре свега у Градском парку је ново, урбано (непримерено) решење центра Града и уклањање старих и трулих стабала (која представљају потенцијално станиште за многе угрожене животноске врсте попут сова ушара и слепих мишева). Многи грађани су били огорчени и при помисли да би се стабло Гинкга могло уклонити (праћено је и медијски и петицијама) и дрво је остало у склопу парка. У Парку на тргу Светог Тројства уклањају се стара стабла. На потезу кеја којим управља предузеће Водопривреда, које уједно штите Град од поплава замењене су саднице старих топола, млађим. Узводно су уклоњене старе канадске и беле тополе на градској плажи. Уједно су посађене младе саднице. Услед старости стабала није толико приметан ефекат озелењавања, који доћи до изражаја тек наредних година. У школским парковима и вртићима (Слободан Фергер) местимично су уклањана дрвенаста и жбунаста вегетација. Поједине школе имале су акцију сађења дрвећа.

Заједнички проблем за све зелене површине у граду је неправилно одлагање смећа. Тренутни број канти и контејнера је недовољан.

1. плакати који се лепе на места која нису предвиђена за то и смеће по граду (С. Белушевић).

Утицај – највећи утицај на повећање сметлишта су недовољно високе казне (инспектор за заштиту животне средине Јасна Шековић и комунални инспектор Бранко Костић) за одлагање смећа по сметлиштима, непостојање чувара (или комуналних полицајаца) који би евидентирали прекршаје. У парковима или центру града се налази мали број канти дуж стаза. Центар града је лепо опремљен корпама за одлагање смећа док други делови града нису, изузев неких насеља (Деканске Баште, Матије Хуђи и др.). У граду нема потпуног раздвајања смећа. На одређеним локацијама раздваја се ПЕТ амбалажа и папир (након постављања, такозвани плави контејнери су били паљени или преведени у обичне). Стакло, компјутерска опрема и органска материја се не раздвајају. У појединим фирмама попут Завода за јавно здравље организовано је сакупљање потрошеног папира. Такође у појединим основним школама се ради примарно раздвајање отпада – пример Надзорове школе из Мачванске Митровице, где је уз

едукацију организовано и такмичење у сакупљању папира, лименки и ПЕТ амбалаже (Слађан Папић, директор и бивша ученица, гимназијалка Ана Папић).

2. Вредност – зелени прстен, зелени појас дуж града

Утицај – Сам град је у далекој прошлости био мочварно подручје, кроз историју некако се изборио са тим проблемом, да би се у релативно скорој прошлости потпуно препустио култивисању биљка попут пшенице, кукуруза, сунцокрета и разног поврћа. Шумски појас није постојао у скорој историји града. Самом његовом ревитализацијом град би имао више користи пре свега:

а) Изоловао би се град - насеље од индустријских зона – ефекат на квалитет ваздуха у граду;

б) Изолација од буке и вибрација – више битних друмских саобраћајница пролази кроз град (међуградски и међународни аутопут) као и железничка пруга Београд – Загреб;

ц) Заштита од ветрова;

д) Садњом медоносних садница попут липа и багрема, дуж путева у селима људи би били заинтересованији да их одржавају (Горан Грбић, Друштво пчелара – "Јован Живановић").

3. Вредност - специјски и еколошки биодиверзитет и едукација

Утицаји – сама чињеница да је у граду претходних година уочено око 130 врста птица (Станковић, Цвијановић) и скоро исто толико гљива (Цвијановић, Бараћ – миколошко друштво "Срем") је битно, али уколико се о томе не зна готово да нема користи.

Пример : када сам са пријатељем поделио сазнање да у центру града живи преко 350 јединки мале ушаре – врста сове, није ми веровао. Када сам их показао одмах је фотографисао и прикључио се пројекту ЗА (Предраг Марчета) са низом конструктивних идеја о Спомен Парку.

Летња орнитолошка школа одржана је у СРП "Засавица" са НИДСБ "Ј. Панчић" у лето 2007., са децом из околних села. Деци је презентована основа посматрања птица, како да их распознају, али су имали прилику да их, пре прстеновања (ухваћених орнитолошким мрежама) држе у руци. Резултат тога је да од десеторо деце сада имамо десеторо познаваоца птица и неколико младих орнитолога.

Уз минимално ангажовање путем мини радионица, мањих кампова, серија едукативних предавања, присуства у медијима и публиковањем радова можемо повећати еколошку свет градјана као и проширити њихова сазнања о свету који их окружује, а који не виде.

3.4 Стандарди

Овај корак се везује и за визију, јер би правом анализом између стандарда и визије дефинисали проблеме. Међутим радне групе су у током свога рада већ дефинисале проблеме, а сама израда визије је остављена да се уради након јавног истраживања и анализе резултата. Сада када се осврнемо назад и упоредимо резултате анкете са проблемима које смо дефинисали у следећем кораку види се да нисмо много погрешили, него да је група грађана реално сагледала ситуацију и репрезентативно поставила стандарде и дефинисала проблеме.

3.4.1 Стандарди РГ Воде

Вредност животне средине	Ризици	Минимални стандард	Визија
Река Сава	Повећан унос органских имплемената директним испустима отпадних вода ; Унос загађујућих материја из БИХ и Хрватске ; Бацање отпадних материја у приобаљу и неразвијена свест грађана о потенцијалном загађењу реке Саве; Угрожавање биодиверзитета, риболова; Смањење речног саобраћаја .	Задржавање постојећег стања	Побољшање стања уколико је то могуће
Вода за пиће	Неспровођење мера заштите изворишта; Контаминација изворишта: неконтролисана пољопривредна производња (употреба пестицида и хербицида); -мрцилишта, депоније, испуштање отпадних вода у канале којим је површина дренирана; друмски саобраћај (близина теретног моста и изворишта); -транспорт опасних материја реком (развијен речни саобраћај).	НЕ ДОЗВОЉАВА се никакав минимални стандарди за пијаћу воду!!!!	Због старости водоводног система, планира се: -Санација аератора; техничка и грађевинска реконструкција филтер поља -која би омогућила квалитетнију прераду сирове воде
Отпадне воде	Непостојање пречистивача на главном испусту што прети загађењу реципијента ; Неуређени испусти кланица, мини кланица и медицинског отпада; Отпадне воде из перионица, аутомеханичарских радњи ("богате" детерџентима, нафтом, уљима, тешким металима..) испуштају се без пречишћавања у канализацију.	Толерантне вредности анализираних параметара, хемијских и микробиолошких анализа до те мере док оне не угрожавају реципијента реку Саву и њен диверзитет, здравље људи ; - толерантне вредности су прописане Правилником о водама.	Постављање мини пречистача за сваки тип индустријске отпадне воде
Подземне воде	Потенцијална загађења у зонама санитарне заштите загађења, у сливу реке Саве, Дрине и подземним изданима у фрушкогорским селима ; изградња фекалне канализације.	Толерантне вредности анализираних параметара хемијских и микробиолошких анализа до те мере док оне не угрожавају реципијента реку Саву ; - толерантне вредности су прописане Правилником о водама.	Урадити катастар загађивача на тим територијама; - Боља сарадња са комуналном инспекцијом.

3.4.2. Стандарди РГ Засавица

Идеја о летњој еко школи за 30-40 ђака са професорима. Са тим у вези припремити идејно решење за уређење зграде старе школе. Уз идеју о летњој еко школи треба везати уређење дома културе као неопходног места за културне и забавне садржаје полазника еко школе.

Прихватити планове за развој спортско рекреативног центра, као допуњеног садржаја могуће укупне туристичке понуде Засавице.

Покушати наћи најбоље могуће решење како би се развојем ловачког друштва „Мачва“ из Засавице проширила могућност понуде још једног вида туризма који би био везан за развој СРЗ. Кроз дискусију је закључено да ловци као организација могу бити погодан пример за прихватање и спровођење нових идеја које би покренуле укупан развој села Засавице И, а то може бити пример и за ловачка друштва околних села.

3.4.3. Стандарди РГ Туризам

С обзиром да је туристичка организација у повоју и да је остварена сарадња, а да претходни подаци изостају, сваки напредак у односу на пређашње стање може се сматрати стандардном.

3.4.4 Стандарди РГ Зеленило

1. Вредност: дрвореди у граду. Стварна ситуација је следећа: Град је у фази урбаног развоја што доводи до селективне сече или озлеђивања стабала. Планиране мере у оквиру Дирекције су поновно озелењавање односно поновна садња младих и добро припремљених стабала. Са друге стране еколошка свест грађана је ниска па самим тим едукација деце има велики значај у нези и очувању зеленила у граду. Намеће се са једне стране визија о зеленом и чистом граду, али се и јављају тренутни проблеми.

2. Вредност: паркови – градски паркови, школски паркови, вртићи и Спомен парк. Стандард – са становишта радне групе Зеленило, али и Дирекције, ова вредност, означена са "зелене површине", требало би да буде најинтересантнија. Услед завршених радова најлакше би се могло испланирати озелењавање ових површина. На оваквим локалитетима није искључена садња и четинарског дрвећа као и алохтоних врста (у ограниченом броју) – значајно је због диверзитата пре свега птица (више о овоме код вредности биодиверзитета).

3. Вредност: зелени прстен, зелени појас дуж града. Стандард – Сама чињеница да не постоји је негативна и незадовољавајућа. Намеће се низ решења али да би се квалитетно решио овај проблем мора се направити добар одабир садница (радио на томе Михајло Станковић), затим ускладити се са једне стране са прописима о садњи дрвећа (удаљеност од друма) и са катастром са друге – у вези са земљиштем (да ли је државно, приватно, закупуљено). Један од проблема би могао бити заливање, али с обзиром на добру мрежу канала за наводњавање аграрних поља, ово би се могло превазићи.

4. Вредност - специјски и еколошки биодиверзитет и едукација. Стандард – тешко је утврдити норматив за степен истражености једнога подручја, али чињеница да се ради о урбаној екологији, граду који се стално мења занимљиво је пратити промене које се примећују на живом свету, али истовремено треба их схватити озбиљно јер изостајање појединих врста може бити јако битан сигнал да нешто није у реду са ваздухом, земљиштем или водом око нас.

Вредност	Претња	Минимални стандарди
Специјски и еколошки биодиверзитет	Губитак зелених површина; Уништавајне станишта; Загађивање ваздуха; Однос људи према одређеним врстама, сујеверје.	Несме доћи до смањења броја врста (птица) у граду

Зелене површине (дрвореди, градски паркови и школски паркови)	• Урбанистичко комунални радови; • Непоштовање закона и општинских одлука; • Однос људи према зеленим површинама; • Незаинтересованост за ревитализацију.	Законска одредба о површини зелених површина у граду као и поштовање одредби Закона
Парк специјалне намене – Спомен Парк	• Уклањање жбунасте вегетације; • Губитак првобитног изгледа; • Недостатак канти за смеће; • Губитак културно историјског садржаја.	Пао испод минимума
		Тражимо рестаурацију парка уклањање смећа
Зелени Појас	Делимично постоји	Одржавање садашњег стања
		Повећање зеленог појаса око града

3.5 Проблеми и анализа проблема

Иако методологија зелене агенде тек у овом кораку предвиђа идентификацију и детаљнију анализу проблема, свака радна група је делимично или потпуно разматрала проблеме. Битно је нагласити да је након анализе по корацима код неких радних група дошло до поновног дефинисања проблема и поновне анализе узрока. Зелена агенда се позива на локалну агенду 21, а својим радом тј имплементацијом промовише вредности и управо улагања и развој заједнице базира на проналажењу одрживих модела промоције базиране на вредности. Управо је ово суштинска разлика у односу на друге сличне пројекте. Зелена агенда дефинише проблем као разлику измедју стандарда и визије, а обичан грађанин као нешто што он види да није како би требало да јесте.

3.5.1. Проблеми и анализа проблема РГ Воде

ПРОБЛЕМ – Река Сава као реципијент отпадних вода	
Критеријум	Важности препознавања проблема
Локација	Подручје града Сремска Митровица и село Босут, пошто се река Сава улива у реку Босут која је недавно била аларматно загађена
Погођени актери	Грађани Сремске Митровице и околних села, Босут
Одговорни актери	Мини загађивачи - бензинске пумпе, сплавови на реци Сави који празне фекалије директно у реку, интензивна пољопривреда, пестициди, канализација
Хитност	Позивајући се на радове који су се бавили анализом површинских вода постоје забрињавајући резултати о присуству фенола у води, тако да је проблем потребно што хитније решити
Основни трендови	Појачати инспекцијску контролу приобаља, сплавова и кафића са обе стране реке Саве; Појачати инспекцију пловидбе- контрола вожње чамцима нарочито у летњем периоду, потребне дозволе за вожњу (забрана вожње од плаже до понтонског моста); Несавесно понашање грађана на плажи и реци и недостатак информисаности грађана о потенцијалним ризицима; Изостанак санкција за несавесно понашање .
Тренутне последице	Хидро загађење; Ризици по здравље људи, купача током летње сезоне и по биодиверзитет реке. Несреће током речног транспорта (бродови који пролазе речну царину, која је код нас прва на улазу и излазу из земље).

ПРОБЛЕМ – Загађење изворишта

Критеријум	Важности препознавања проблема
Локација	Лаћарак, Кузмин, Мартинци, близина села Лаћарак
Погођени актери	Грађани Сремске Митровице и околних села који се снабдевају водом из ових изворишта, директан утицаја на здравље људи
Одговорни актери	ЈКП "Водовод" услед не придржавања, не спровођења мера у зонама санитарне заштите; Локална управа која лицитацијом продаје одређене локације у сврху отварања мини предузећа на територији зона санитарне заштите; Са друге стране одговорни су и власници земљишта, пољопривредници који непотребне отпаде изливају у мелиоративне канале или праве сточна гробља на неадекватним местима; Такође слаба инспекција, непостојање надзора на постојећим локацијама.
Хитност	Сва мерења показују добру квалитетну воду (задовољава хемијске и микробиолошке стандарде) - није хитно, али остаје сталан ризик од загађења
Основни трендови	Инспекција УОПШТЕ није упозната са тим проблемима, па самим тим ни не кажњавају такву праксу; Недостатак информисаности грађана и инспектора о потенцијалним ризицима; Непоштовање прописаних мера за пољопривредну производњу, тј. за коришћење хемикалија; Елиминација старих бунара који се претварају у септичке јаме, а све септичке јаме се морају прво дезинфиковати па тек онда затрпати; Контрола атмосферских и мелиоративних канала; Илегалне депоније; Цесте, пруга и фреквенција аутопута (који је у близини града) су извор фенола и олова уз потенцијални ризик од несрећа током транспорта опасних материја.
Тренутно последице	Агро-хемијске, отпадне воде, отпад – аеро загађење и (претпоставка, потенцијално) хидро загађење; Ризици по здравље, људи и животиња; Несреће током транспорта опасних материја.

3.5.2. Проблеми и анализа проблема РГ Туризам

На састанку, чланови су побројали и изанализирали следеће проблеме: лоша или никаква медијска слика туристичких потенцијала Града Сремске Митровице, запуштеност или недовољна експонираност локалитета Сирмиума, недостатак смештајних капацитета односно лоше стање постојећих, неинформисаност становништва везано за категоризацију приватног смештаја.

1. Изостанак медијских информација;
2. Запуштеност ископина Сирмиума;
3. Недостатак смештајних капацитета;
4. Лоша информисаност становништва везано за туризам у приватном смештају.

ПРОБЛЕМ – Изостанак медијских информација	
Критеријум	Важности препознавања проблема
Погођени актери	Туристички радници, сви становници који се баве израдом сувенира, угоститељском делатношћу, приватним смештајем, наравно и сви остали грађани собзиром да у односу на потенцијал туристичких ресурса искоришћеност истих је мања од 10% тако да буџетски приход од туризма раван је нули у протеклом периоду.
Одговорни актери	Са једне стране локална управа која до прошле године није основала туристичку организацију града па тако нисмо имали институцију да на адекватан начин представља у медијима наше туристичке потенцијале.
Хитност	Имајући у виду да само туризам као споредна грана привреде наше земље бележи успон и у ово кризно време потребно је што више медијски експонирати наше туристичке потенцијале.
Основни трендови	Слабо појављивање у медијима. Неартикулисано, односно идејно неусмерено и мало рекламног садржаја који се појављује у медијима.
Тренутно последице	Јако мали број туристичких посета нашем граду.
ПРОБЛЕМ – Запуштеност ископина Сирмиума	

Критеријум	Важности препознавања проблема.
Локација	Подручје града.
Погођени актери	Средњевековне ископине, споменици културе; Грађани.
Одговорни актери	Јавна предузећа која управљају споменутиим културним локалитетима од локалне самоуправе до Републике.
Хитност	Град који планира да се промовише као зелени град и да у наредном периоду живи од туризма морао би под хитно да реши овај проблем.
Основни трендови	Због недостатка средстава лоше одржавање локалитета као и немар и несавестан однос грађана према споменицима културе и ископинама.
Тренутно последице	Лоше стање и недовољна уређеност локалитета.

ПРОБЛЕМ – Недостатак смештајних капацитета	
Критеријум	Важности препознавања проблема.
Локација	Подручје града.
Погођени актери	Туристи; Грађани.
Одговорни актери	Туристички радници који туризам као озбиљну грану привреде нису озбиљно схватили.
Хитност	Немогуће је директно утицати на повећање броја смештајних капацитета, али добром информисаношћу грађана могуће је за кратак временски период повећати број лежаја у приватном смештају.
Основни трендови	Низак ниво смештајних капацитета.
Тренутно последице	Мали број ноћења на простору града.

ПРОБЛЕМ – Лоша информисаност становништва везано за туризам у приватном смештају	
Критеријум	Важности препознавања проблема.
Локација	Подручје града.
Погођени актери	Грађани са вишком стамбеног простора.
Одговорни актери	Локална управа.
Хитност	Већ су сви рокови одавно прошли, ТО града мора хитно почети са анимирањем грађана и привредника који су спремни да се баве туризмом, с.обзиром да нашем граду недостају смештајни капацитети, а у овој 2009. години били смо домаћини Универзијаде 2009.
Основни трендови	Незнатан број кревета у приватном смештају.
Тренутне последице	Мали број ноћења у приватном сектору.

3.5.3. Проблеми и анализа проблема РГ Засавица

1. Дефинисање проблема везаних за СРП и насеља у окружењу;
2. Анализа дефинисаних проблема.

У дискусији по овом дневном реду издвојена су два основна проблема везана за СРП и насеља у окружењу:

1. Ниска еколошка свест становништва;

2. Недовољно укључење у процесе развоја екотуризма окружења СРП.

НИСКА ЕКОЛОШКА СВЕСТ СТАНОВНИШТВА

Критеријуми	Важност препознавања проблема
Локација	СРП "Засавица" са насељима у окружењу: Ноћај, Салаш ноћајски, Мачванска Митровица, Засавица ИИ, Засавица И, Равње, Баново поље, Раденковић.
Погођени актери	Мештани горе наведених насеља власници земљишта, посетиоци СРП, Општинска управа.
Одговорни актери	Мештани горе наведених насеља власници земљишта, посетиоци СРП.
Хитност	Није општа узбуна али није ни стање за потцењавање и опуштање.
Основни трендови	Загађивање хемијским препаратима земљишта, повећање броја дивљих депонија и неконтролисаног бацања отпада, изливања и просипања осоке.
Тренутне последице	Могуће еколошке бомбе, потенцијални извори заразе, кварење угледа СРП и кочење развоја туризма.

НЕДОВОЉНО УКЉУЧЕЊЕ У ПРОЦЕСЕ РАЗВОЈА ЕКОТУРИЗМА ОКРУЖЕЊА СРП

Критеријуми	Важност препознавања проблема
Локација	СРП Засавица са насељима у окружењу: Ноћај, Салаш ноћајски, Мачванска Митровица, Засавица ИИ, Засавица И, Равње, Баново поље, Раденковић.
Погођени актери	Мештани горе наведених насеља, власници земљишта, посетиоци СРП, Општинска управа.
Одговорни актери	Мештани горе наведених насеља, Општинска управа.
Хитност	Пажљивим планирањем и одговорном стратегијом могуће је постићи изгубљено време.
Основни трендови	Покушај изградње објекта који би био покретач развоја туризма, едукације, подизање еколошке свести, културне и сл.
Тренутне последице	Неискоришћеност већ добре рекламе СРП и сопствених ресурса, материјалних и људских, за туристички развој.

Анализом узрока описаних проблема група је препознала низ фактора који су узрочници постојећих проблема. Узроци проблема имају различите нивое свог настанка па тако и начина решавања.

Препознати проблем	Ниска еколошка свест			
Нивои	Друштвени фактори	Економски фактори	Институциони фактори	Фактори животне околине
Локални ниво	Врло лоше образовање већег броја становништва	Немаштина тера људе да секу шуме, недостатак радне снаге се замењује хемијом	Лоша политика развоја на свим нивоима	Климаске промене
Национални ниво	Држава нема јасне и квалитетне развојне планове и програме	Стална криза и беспарица онемогућују и добро замишљене акције и пројекте	Законска неефикасност и заштита	Небрига и распродаја готово свега вредног
Међународни ниво	Немамо ауторитета, уцењени смо сталним страним диктатима			

Препознати проблем	Неразвијен туризам			
Ниво	Друштвени фактори	Економски фактори	Институционални фактори	Фактори животне околине
Локални ниво	Врло лоше образовање и понашање већег броја становништва	Недостатак финансијских средстава за уређен категорисан смешатј оригиналан садржај	Лоша политика развоја на свим нивоима	Климаске промене
Национални ниво	Држава нема јасне и квалитетне развојне планове и програме	Стална криза и беспарица онемогућују и добро замишљене акције и пројекте	Законска неефикасност и заштита	Небрига и распродаја готово свега вредног
Међународни ниво	Немамо ауторитета , уцењени смо сталним страним диктатима			

3.5.4. Проблеми и анализа проблема РГ зеленило

На састанку чланови су побројали и изанализирали следеће проблеме: дивља сметлишта и смеће ван контејнера и канти, недовољан зелени појас око града и дрвореди дуж путева, смањење зелених површина, лепљење и оглашавање плакатима по дрвећу и местима која за то нису предвиђена (дрвореди, бандере, стубови, излози радњи које не раде), губитак диверзитета птица. У принципу проблеми се могу груписати у 3 групе и то:

1. Сметлишта;
2. Губитак стабала;
3. Губитак биодиверзитета.

ПРОБЛЕМ – Сметлиште у околини села Лаћарак дуж пута из правца Мартинаца (<i>депонија је пројектом Министарства за просторно планирање и заштиту животне средине "Очистимо Србију" санирана 2009. године</i>)	
Критеријум	Важности препознавања проблема.
Локација	Лева страна земљишта дуж пута Лаћарак – Мартинци у близини села Лаћарак.
Погођени актери	Грађани села услед директног утицаја на здравље људи. Случајним или намерним пожарима токсична и канцерогена једињења улазе у циклусе чија је карика и човек. Лако могу доспети у ланац исхране путем ваздуха (уз неповољне ветрове), путем воде или протоком материје да се укључе и природне циклусе и заврше у храни или води којом се наводањавају њиве. Према статистици Завода за јавно здравље управо после кардиваскуларних болести следеће по заступљености су упаво плућне и канцерогене болести.
Одговорни актери	Са једне стране локална управа услед непостојања уредјене депоније, а са друге стране ниска свест грађанства које ту одлажу смеће. Такође слаба инспекција, непостојање надзора на постојећим локацијама.
Хитност	Позивајући се на сличне радове који су се бавили анализом воде у ромским насељима који живе у далеко повољнијим условима, са забрињавајућим резултатима о присуству фенола у води, проблеме је потребно што хитније решити.
Основни трендови	Непостојање уређене депоније, у плану је скоро изградња регионалне депоније; Недостатак информисаности грађана о потенцијалним ризицима; Изостанак санкција за несавесно понашање.
Тренутно последице	Агро, аеро и (претпоставка, потенцијално) хидро загађење; Ризици по здравље, људи и животиња (токсичност и пожари); Естетски – регионални и један од међудржавних праваца ка граничним прелазу Сремска Рача (и Батровци) и ружи углед града.

ПРОБЛЕМ – сметлишта ван контејнера и по зеленим површинама	
Критеријум	Важности препознавања проблема.
Локација	По целом граду, најочљивије по зеленим површинама.
Погођени актери	Зелене површине; Грађани.
Одговорни актери	Несавесни грађани који неправилно одлажу смеће, градска управа на местима где нису постављене канте и контејнири (недовољно канти у Спомен парку) у неким улицама.
Хитност	Град који планира да се промовише као зелени град и да у наредном периоду живи од туризма морао би под хитно да реши овај проблем.
Основни трендови	Несавесност грађана; Изостанак довољног броја канти за смеће у Спомен парку; Изостанак места за одлагање отпада.
Тренутно последице	Загађење. Ризици и опасност по здравље људи услед повећања глодара и других штеточина и преносица болести на местима где се "одлаже" отпад; Естетски изглед.

ПРОБЛЕМ – недовољан зелени појас око града и дуж међумесних путева	
Критеријум	Важности препознавања проблема.
Локација	Околина града, сем јужне стране, и међумесни путеви у околини СМ.
Погођени актери	Град – изостанак појаса повећа хладноћу у граду јер не спречава ветрове, а возачима олакшава вожњу како због естетике тако и из практичних разлога снижавањем температуре ваздуха, као и изолације од буке; Ваздух – постојањем појаса поправио би се квалитет ваздуха; Тло – дрвеће је битан фактор у процесима биоревитализације земљишта, поготово у средини где је са једне стране магистрални пут, а са дуге оранице са пестицидима.
Одговорни актери	Дирекција за урбанизам која није предвидела у ГУПу заштитни поас око града.
Хитност	Није од изузетног значаја, (град до сада није имао) али услед потребе за снижавањем утрошене енергије и потреба за здравом храном (без тешких метала) хитност се намеће сама по себи.
Основни трендови	Нема трендова, јер постоји само заштитни појас дуж реке Саве, а не око града и дуж путева.
Тренутно последице	Агро, аеро загађење, бука, у време када индустрија ради непријатни мириси, претопли међумесни путеви.

ПРОБЛЕМ – Оглашавање ван прописаних места за то	
Критеријум	Важности препознавања проблема
Локација	Ужи и шири центар града, дрвореди, излози продавница које не раде.
Погођени актери	Стабла дрвећа, стубови од електричних водова, грађани.
Одговорни актери	Несавесни грађани; Комунална инспекција.
Хитност	Ако посматрамо са антропогеног становиштва хитност не постоји, не прети здрављу људи, али са естетског становиштва ругло града, са еколошког становишта нарушава станиште за разне врсте, са комуналног представља смеће које пре или после заврши ван места предвиђених за то.
Основни трендови	Непоштовање прописа о јавном оглашавању; Несанкционисање кривичног прекршаја; Сваки објекат који није у функцији постаје мета за оглашавање догађаја путем плаката и постера.
Тренутне последице	Естетске у првом кораку, након одређеног времена постају комуналне и еколошке.

ПРОБЛЕМ – Смањење диверзитета птица	
Критеријум	Важности препознавања проблема.
Локација	Територија града СМ, посматрано пре свега у већим парковима.
Погођени актери	Грађани, први утисак естетски, међутим и еколошки јер су птице индикатори промене стања у екосистему, као и структурне промене екосистема.
Одговорни актери	Комунално предузеће – уклањање збунасте вегетације; Дирекција за урбанизам – начином спровођења урбанистичко-комуналних радова у граду; Несавесни грађани – који уништавају станиште, храну или саму врсту (узнемиравањем или убијањем).
Хитност	Алармантна.
Основни трендови	Смањење броја уочених уобичајених врста током године; Смањење популација одређених птичјих врста (врабци, голуб гупан и др.); Повећање популација других врста (свраке, гачци и др птица које се хране на сметлиштима); Повећање броја сова – Мале ушаре (ово је и добро и лоше пре свега екологија ове племените врсте говори да се она храни глодарима и малим рептилима тако да указује на њихову повећану бројност, а са друге стране само присуство ове врсте у зимским месецима може се искористити као туристичка атракција за туристе пре свега из Западне европе).
Основни трендови	смањење броја уочених уобичајених врста током године смањење популација одређених птичјих врста (врабци, голуб гупан и др.) повећање популација других врста (свраке, гачци и др птица које се хране на сметлиштима) Повећање броја сова – Мале ушаре (ово је и добро и лоше пре свега екологија ове племените врсте говори да се она храни глодарима и малим рептилима тако да указује на њихову повећану бројност, а са друге стране само присуство ове врсте у зимским месецима може се искористити као туристичка атракција за туристе пре свега из Западне европе)
Тренутне последице	Само изостајење одређених врста указује на промене у води, земљишту и ваздуху, али и у количини дрвећа у граду. Индиректно показују на тренд погоршања средине узроковане искључиво антропогеним утицајем.

3.6 Потенцијали и могућности

Овим кораком се дефинису потенцијали и могућности животне средине и вредности којима су се бавиле радне групе, уједно се дефинишу планови и политике за животну средину. На основу добрих анализа дефинишу се почетни кораци ка одрживом развоју.

3.6.1 Потенцијали и могућности РГ Воде

Потенцијали	Могућности
Катастар загађивача	- квантитативна и квалитативна загађења вода на територији општине СМ - стање загађења вода
Геотермалне воде	-повртарство -топле леје - развој пољопривреде -узгајање шкољки, развој рибарства - грејање локалног становништва -развој туризма и спорско-рекреативних активности (базени)
Јавни WIЦ	-решавање проблема фекалног загађења у граду, загађења реке Саве

Приоритети (вин-вин опције)

Тип очекиваног утицаја и потенцијалне синергије	Опција 1/ Активност 1	Опција 2/ Активност 2	Опција 3/ Активност 3
На циљеве одрживости	Развој пољопривреде -врло одрживо	Грејање локалног становништва - одрживо у будућности	Развој туризма и спорско-рекреативних активности (базени) -одрживо
На техничку изводљивост	- технички изводљиво	-технички изводљиве уз стручну помоћ	- технички изводљиво
На економичност		- Потребне додатне инвестиције за реализацију -геотермалне воде могу се у процесу прераде искористити фазно	-стварање прихода приватних власника,
На повезаност са друштвеним и развојним потребама	-Интезивирање пољопривредних радова за локално сеоско становништво -приходи	-Решавање проблема грејања неких мештана	-унапређење друштвеног живота, дружење људи у сеоским срединама које су замрле, а које имају оваквих потенцијала

Тип очекиваног утицаја и потенцијалне синергије	Опција 1/ Активност 1	Опција 2/ Активност 2	Опција 3/ Активност 3
На циљеве одрживости	Катастар загађивача -одрживо		
На техничку изводљивост	- технички изводљиво		
На економичност	- Потребне додатне инвестиције за реализацију -финансијски захтевно		
На повезаност са друштвеним и развојним потребама	-даје реалну слику потенцијалних употребних загађујућих материја - нуди боље животне услове грађана		

Тип очекиваног утицаја и потенцијалне синергије	Опција 1/ Активност 1	Опција 2/ Активност 2	Опција 3/ Активност 3
На циљеве одрживости	-решавање проблема фекалног загађења у граду, -одрживо	-решавање проблема загађења реке Саве -одрживо	
На техничку изводљивост	- технички изводљиво	-технички изводљиво	
На економичност	- потребне додатне инвестиције за реализацију	-потребне додатне инвестиције за реализацију	
На повезаност са друштвеним и развојним потребама	-смањење загађења реке Сава - нуди одговарајуће животне услове грађана	-смањење загађења реке Сава -развијеније спортско-рекреативне активности у летњем периоду -риболов	

На овом састанку дошло се до закључка да је најприоритетнији потенцијал катастар загађивача чија би израда решила многе проблеме локалне заједнице у области загађења .

Излиставајући потенцијале препознали смо још једну вредност – *Геотермалне воде*, коју у почетним корацима ове фазе нисмо препознали. Претходним хидро-геолошким истраживањима на ширем подручју Сремске Митровице установљено је четири бунара и две јавне чесме у којима је температура воде у опсегу од 24-39°Ц.

Бунари:

Локалитет Корн- продукт- индустријска зона, температура 30°Ц.

Локалитет Млекара- индустријска зона, температура 30,6°Ц.

Локалитет Пивара- центар града-артерски бунар, температура 30°Ц.

Локалитет спортско-рекреативни центар „Плава звезда,, Салаш Ноћајски- температура 39°Ц бушено на 450м.

Јавне чесме: Бунар Б-42- чесма код СДК- температура 25°Ц бушено на 400м.

Бунар Б-46- чесма код железничке станице- температура 24°Ц бушено на 390-405м.

3.6.2. Потенцијали и могућности РГ Туризма

Потенцијали	Могућности
Геотермални извори	Развој туризма кроз спорско-рекреативне активности (базени)
Постојећи капацитети у приватном смештају	Развој сеоског туризма
Археолошка налазишта и културни споменици	Развој школско едукативног туризма

Приоритети (вин-вин опције)

Тип очекиваног утицаја и потенцијалне синергије	Опција 1/ Активност 1	Опција 2/ Активност 2	Опција 3/ Активност 3
На циљеве одрживости	Развој туризма кроз спорско-рекреативне активности - врло одрживо -	Развој сеоског туризма - одрживо -	Развој школско едукативног туризма - врло одрживо-
На техничку изводљивост	- технички изводљиво уз учешће приватног капитала	- технички изводљиве уз разумевање и сарадњу сеоског становништва	- технички изводљиво у сарадњи са образовним институцијама
На економичност	- стварање прихода приватних власника	- стварање прихода приватних власника	- стварање прихода институцијама за културу
На повезаност са друштвеним и развојним потребама	- унапређење психофизичког стања појединаца кроз спортско рекреативне активности кориснике ових садржаја	- унапређење друштвеног живота, дружење људи у сеоским срединама које су замрле, а које имају оваквих потенцијала	- унапређење знања школске деце кроз дружење

3.6.3 Потенцијали и могућности РГ Засавице

Угледајући се на већ показане могућности које конкретним примерима показује СРП радна група Засавица је покушала сагледати могућности и у својим срединама.

Потенцијали	Могућности
Бара Засавица је универзални потенцијал за сва насеља у окружењу за своје идеје развоја и очувања природних вредности	Пешачке туре, вожња чамцем, пецање, истраживање, забава, спортски туризам
Преуређење постојећих и изградња нових објеката намењених туристичком развоју	Туристичке групе, културне манифестације, ловачка дружења, научни скупови, свадбе, дискотека, музички концерти
Лепота природе	Разгледање, ликовне колоније, фотосафари
Близина термалних изворишта	Бањски туризам, базени
Близина реке Саве	Речни туризам
Близина манастира и црква	Верски туризам
Спортски стадиони	Спортске манифестације и турнири
Организована ловачка удружења	Ловни туризам
Стари занати	Израда сувенира, запошљавање

3.6.4. Потенцијали и могућности РГ Зеленила

Излистани потенцијали поређани су по реду своје важности, доприноса у развоју локалне заједнице. Резултати састанка приказани су у Таб.1.

Потенцијали	Могућности
Сађење дрвећа, дрвореди, паркови, дуж путева	унапређење зелених површина у граду утицај на аерозагађење, буку, присутност птица
Уређење школских дворишта	- естетика, хортикултура - подизање еко свести код ученика - допринос повећању зелених површина у граду
Проучавање и промоција птица	- еколошки потенцијал града - туристички потенцијал града - заштита одређених станишта - проучавање екологије на моделу
Мапирање депонија (катастар)	- сагледавање мера санација - приоритизација приликом решавања проблема
Управљање отпадом	- разврставање отпада - рециклажа - подизање еко свести – едукација
Санација спомен парка	- културно туристичко еколошки потенцијал - триминг стазе - сликарске колоније
Зелене површине дуж реке Саве и других водених површина (канала и бара)	- унапређење управљањем заштитним појасом - повећање биодиверзитета птица
Фото конкурси	- промоција вредности града - промоција талената - туристички потенцијал

Приоритети (вин-вин опције)

Сађење дрвећа, дрвореди, паркови, дуж путева

Тип очекиваног утицаја и потенцијалне синергије	Опција 1/ Активност 1	Опција 2/ Активност 2	Опција 3/ Активност 3
На циљеве одрживости	<i>Повећање зелених површина</i> -врло одрживо	- биодиверзитет <i>птица</i> - одрживо у будућности	- рекреација - одрживо
На техничку изводљивост	- технички изводљиво	-технички изводљиво уз стручну помоћ	- технички изводљиво
На економичност	- потребне додатне инвестиције за реализацију	- стручна помоћ је на располагању	- потребне додатне инвестиције за реализацију
На повезаност са друштвеним и развојним потребама	- смањење нивоа буке, аерозагађења у граду	- повољан утицај на бројност птица	- унапређење друштвеног живота, дружење људи, бављење спортом, повољно утиче на здравље људи

Уређење школских дворишта

Тип очекиваног утицаја и потенцијалне синергије	Опција 1/ Активност 1	Опција 2/ Активност 2	Опција 3/ Активност 3
На циљеве одрживости	Уређивање паркова - одрживо	Посматрање и проучавање птица	Одмор и рекреација у природи
На техничку изводљивост	- технички изводљиво	- технички изводљиво	- технички изводљиво
На економичност	- потребне додатне инвестиције за реализацију	- минимална улагања у опрему	
На повезаност са друштвеним и развојним потребама	- зеленији град	- боља проученост орнитофауне	- здравији живот младих

Проучавање и промоција птица

Тип очекиваног утицаја и потенцијалне синергије	Опција 1/ Активност 1	Опција 2/ Активност 2	Опција 3/ Активност 3
На циљеве одрживости	Посматрање птица - одрживо	Публикација радова, књиге и филма - одрживо	Туристички потенцијал - одрживо
На техничку изводљивост	- технички изводљиво	- технички изводљиво	- технички изводљиво
На економичност	- минималне инвестиције	- минималне инвестиције	- потребна додатна средства
На повезаност са друштвеним и развојним потребама	-процена екосистема	- упознавање грађанства са орнитофауном	- приход од туриста

Управљање отпадом

Тип очекиваног утицаја и потенцијалне синергије	Опција 1/ Активност 1	Опција 2/ Активност 2	Опција 3/ Активност 3
На циљеве одрживости	Мапирање депонија - одрживо	Уклањање смећа - одрживо	Ревитализација тла - одрживо
На техничку изводљивост	- технички изводљиво	- технички изводљиво	- технички изводљиво
На економичност	- минималне инвестиције	- минималне инвестиције	- потребна додатна средства
На повезаност са друштвеним и развојним потребама	- упознавањем грађанства са проблемом дивљих депонија	- разврставање отпада; лакше се њиме управља	

3.7 Специфичности локалне заједнице

Током израде Зелене агенде, реализоване су две мале акције у периоду до јуна 2009. и још четири после, реализован је један пилот пројекат. За још два се очекује адекватни конкурс када се планира и фондраисинг. Још једна од специфичности је формирање младе еколошке НВО, која је настала махом од чланова РГ Зеленило и младих људи који имају своју визију града.

Сумарно током акције (може се рећи током мини пројекта) зелене еко школе, у коме је учествовало 5 основних школа са територије града, учествовало је 54 ученика од В - ВИИ разреда и 63 ученика до ИВ разреда. У просеку предавање је пратило 12 – 15 ученика (старијих) и 60 млађих. Теме одржаних предавања биле су: птице, гљиве, воде, рециклажа и опште о екологији. Са обзиром да су учесници РГ Зеленила препознали вредност птица, а уједно су и оне битан еколошки индикатор, за старије ученике је организована евалуација познавања птица. Деца су добила припремљен материјал, помоћу којег су била обавештена. Дана 03.04.2009 одржана је евалуација на којој је учествовало 23 ученика од В – ВИИ разреда. Битно је напоменути да ниједан такмичар није има испод 10 бодова (мах 30), затим да је свега шест ученика имало мање од 20 бодова, а чак једанаест ученика имало је преко 25 бодова. Само три ученика су имала мах бодова у првом и три у другом кругу такмичења (две учеснице су оба пута имале мах 30 бодова). Након баража и препознавања птица на монитору добили смо победницу. На промоцији 15.04.2008 у згради Општине Сремска Митровица, најбољима су уручене награде.

Друга мала акција ликовно-литерарни конкурс реализован је са Канцеларијом за младе, а Градска управа за предшколско образовање, здравство, социјалну заштиту и омладину је подржала пројекат. Циљ акције је био са једне стране промовисање еколошких вредности, затим анализа еколошких проблема са аспекта младих и наравно промоција младих талената. Конкурс је био отворен од 25.03 – 08.04.2009. за ученике свих основних школа са територије општине града Сремска Митровица као и њиховим сеоским одељењима. Током конкурса пристигло је 350 ликовних и 30 литерарних радова. Жири састављен од представника Зелене Агенде (дипл еколог Марко Цвијановић), Канцеларије за младе (Милорад Попадић), Покрета горана (дипл Бранислава Бошковић) и Ане Папић (Савета за младе Гимназија) одабрао је ужи избор од 42 рада која су за Дан Планете Земље изложена у Згради Музеја Срема. Проглашења и промоције победника одржани су у згради Општине Сремске Митровице 15.04.2009. Жири се одлучио да награди по три рада у категоријама предвиђеним конкурсом, као и једном специјалном наградом за најбољи групни рад која није била предвиђена конкурсом.

У протеклих 6 месеци, започете су мале промене, које сваким даном, сваком активношћу постају видљиве и утичу на побољшање животне средине. Започета је промена свести код људи. Свесни смо да је то дуготрајан и напоран процес, али у односу на претходни период сада делује да је остварљиво. Промене су започете (пример озелењавања града и сеча платана – санитарна мера ради спречавања даљег пропадања), затим приликом нових урбанистичких радова предвиђају се места за саднице, само учешће од 350 + 32 рада на ликовно литерарном конкурс, 23 учесника на

евалуацији Зелене – еко школе, активност Канцеларије за младе, трибине, предавања, едукације, садња дрвећа и акција 60 мин за нашу планету и др (на свим поменутих догађајима учествовало је бар неколико активиста зелене агенде). Позитивних примера има много више него што је било претходне године и у периоду анализираним трендовима.

Акције после јуна 2009

Активисти Зелене агенде одлучили су се за промотивне активности тако да је одржан низ промоција:

1. Приликом акције, Реопланети се!, Презентован је концепт Зелене Агенде у СРП Засавица, 40 бициклиста од којих је било 20 младих скаута из Сремске Митровице и 19 бициклиста из разних НВО из различитих градова Србије и једна девојка из Француске. Концепт акције је да се возе бицикловима по Србији и да сређују сметлишта у локалним срединама која их угосте. У Сремској Митровици тј на Засавици сметлиште је сређено на подручју Богаза (активисти су подржали и ту иницијативу) па су млади еколози симболично засадили дрво. Учесницима догађаја је подељен промотивни материјал, агитке, беџеви и мајице у папирним кесама.
2. Акција Јабука за зелену будућност. У организацији са Канцеларијом за младе, уз подршку градске Управе за пољопривреду и заштиту животне средине и градске Управе за омладину спорт, социјалну политику и здравство, ЈКП Комуналије и две омладинске НВО – Еколошког клуба града СМ и Омладинског клуба града СМ. Током акције активисти су вршили замену пластичних и ПЕТ амбалажа за папирне кесе у којима се налазио промотивни материјал, беџ, јабука и на одређену количину ПЕТА мајица. Укупно је прикупљено пун велики ђжак пластичних кеса и 1/3 кубика ПЕТ амбалаже. Акција је предвиђена да траје 2 сата али је услед комплетне замене материјала прекинута након 1.5 сати. Укупно је замењено 25 кг јабука, 50 мајица са логом Зелене агенде, Милиеуконтакта и Засавице, 20 мајица са логом ЈКП Комуналије, и 20 мајица са логом Канцеларије за младе, укупно је подељено 500 агитки на којима је представљен досадашњи рад радних група и рециклажа, 100 агитки само са описом Зелене агенде, 150 промотивних Засавице, 50 беџева, 120 папирних кеса.
3. Промоција Зелене агенде на кампу на Засавици. Почетком августа на Засавици се одржавају три кампа, истраживачки у организацији НИДСБ Јосиф Панчић (25 учесника, студената ПМФ Нови Сад, који потичу из разних градова из Србије), скаутски (40 учесника, омладинаца махом из Сремске Митровице) и волонтерски међународни камп (15 полазника из европских земаља). Учесницима на кампу је презентована Зелена агенда уз поделу мајица и дискусија о дотадашњим активностима Зелене агенде.
4. Током месеца септембра урађене су две акције едукативног карактера. У основним школама обележена је Европска ноћ шишмиша (19.9.2009.) преко едукативних радионица; Европски дан без аутомобила (22.9.2009.) обележен је на централном градском тргу, и том приликом је указано је на разлику у

буци у пешачкој зони и крај прометне улице. Тога дана за све посетиоце резервата Засавица који су дошли бициклом омогућен је бесплатан улазак.

5. Учесћем на Лористу Зелена Агенда је презентована другим општинама.
6. У новембру на СЕЦТОР ИВ презентован је рад утицај Зелене Агенде на подизање еколошке свести у граду Сремска Митровица. Свесни смо да је то што смо до сада урадили мало, али много је више него да нисмо ништа урадили. Табела приказује досадашњи рад учесника Зелене агенде, као и утицај на подизање нивоа еколошке свести код грађанства у Сремској Митровици.

Таб 1. Списак активности ЗА и утицај		
Активност	Утицај	
	Директан	Индиректан
Хранилице за птице у школским двотриштима	+	
Лептир 09 – ликовно литерарни конкурс са еко темом	+	
Предавања о екологији, рециклажи, водама и др	+	
Акција РЕЦИКЛИРАЈ.	+	
Расвета штедним сијалицама у СРП Засавица		+
Акција РЕОПЛАНЕТИ СЕ		+
Садња багремовог дрвореда у Спомен парку и озелењавање		+
Пројекат Чишћење Богаза – Очистимо Србију	+	+
Пројекат Чишћење Спомен парка – Јавни радови		+
Пројекат Активна заштита орла белорепана		+
Промоција СРП Засавица и Сремске Митровице	+	+
Обележавање Европске ноћи слепих мишева	+	
Обележавање Европског дана без аутомобиле	+	
Учеће у доношењу локалне стратегије развоја	+	+
Рециклирање у школским двориштима		+
УКУПНО	7 + 2	6+2

7. На Националној Конференцији Зелене агенде презентована је Зелена агенда национална платформа локалној самоуправи и невладином сектору. Конференција је била добро посећена и медијски испраћена.

4. Визија

Визија не представља слику појединца или само једне групације унутар Општине. Она је резултат концезуса свих заинтересованих група унутар заједнице, тако да оцртава заједничко мишљење сваке територијалне целине, сваке структуросне категорије или сваке интересантне групе у Општини. Нестварно је очекивати да сваки становник Општине учествује у изради визије јер једноставно неки појединце то не занима. Међутим не треба их изоставити. Једноставно треба пронаћи концезус и путем насумичне анкете доћи до заједничке визије.

4.1 Анкета

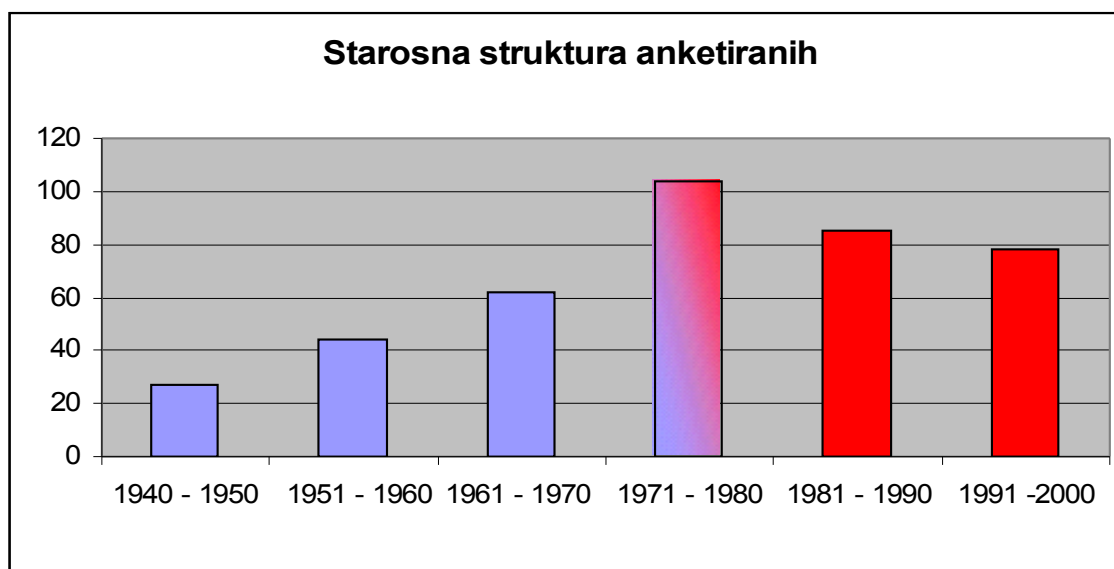
Анкетирањем становништа Града Сремске Митровице дошли смо до визије. Анкетирано је укупно 550 лица, од тога у граду 450 лица и 100 лица дуж специјалног Резервата природе Засавица, махом у селу Засавица. Од укупног броја није враћено 67 анкетних формулара и 83 је било неупотребљиво због одговора, стога је за анализу обрађено 400 анкетних формулара тј. 72.72% укупно подељених. Полна структура анкетираних је 187 мушкараца наспрам 213 жена, тј. 46.75 / 53.25 у корист лепшег пола.

ПОЛ / РГ	ЗЕЛЕНИЛ О	ВОДЕ	ЗАСАВИЦА	ТУРИЗАМ	ШУМА
М	55	50	40	42	187
Ж	74	61	40	38	213
ШУМА	129	111	80	80	400

Анализирајући старосну структуру можемо анкетираних поделити у 6 старосних категорија престављених табелом и графиконом испод. Уочљиво је изузетно ангажовање младих приликом рада анкете као и њихова заинтересованост за вредности места у коме живе.

РГ/ год	1940- 950	1951-1960	1961- 970	1971-1980	1981 - 1990	1991 -2000	ШУМА
ЗЕЛЕНИЛО	8	14	12	31	34	21	120
ВОДЕ	8	10	21	14	16	51	120
ЗАСАВИЦА	4	11	18	28	18	1	80
ТУРИЗАМ	7	9	11	31	17	5	80
	27	44	62	104	85	78	400

На графикону се уочава да је највише анкетирано особа између 30 и 38 година (25.5%).

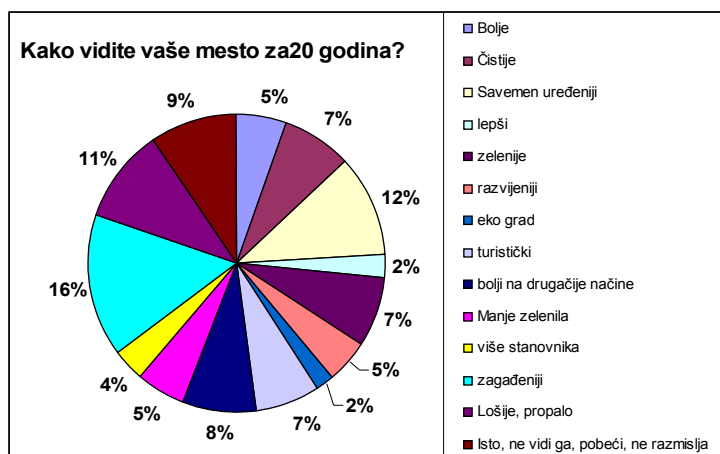

Такође укупан број младих који је учествовао приликом анкетирања је 123 то јесте 30.75%, међутим ако се томе дода и податак да су на ликовно – литерарном конкурс који је паралелно организован и чији је један од циљева био и анкетирање ученика основних школа број активно укључених младих је далеко већи. На конкурс је

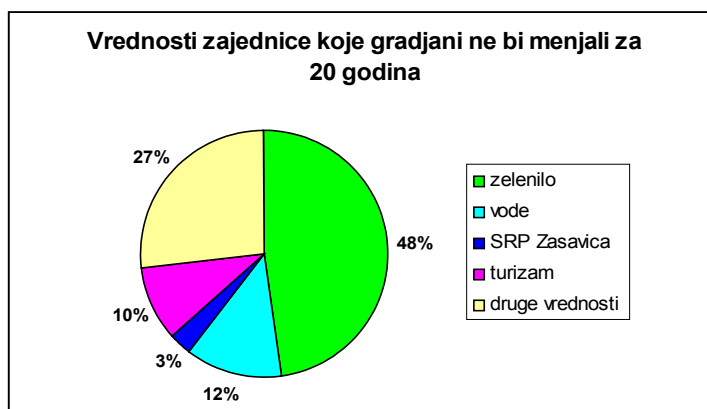
пристигло 312 ликовних радова и 34 литерарна рада. Овим се показује озбиљност младих људи као и њихов потенцијал.

Садржај анкете био је следећи:

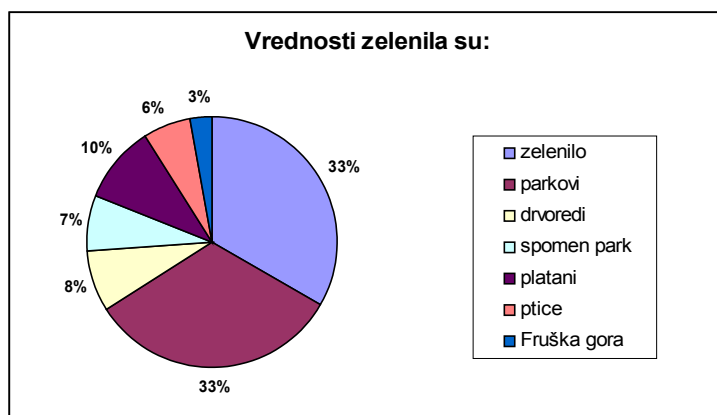
1. Како видите Ваше место за 20 година?
2. Које су вредности заједнице које не бисте променили за 20 година?
3. Шта би требало променити?
4. Које су Ваше идеје да се заједница у којој живите промени на боље?

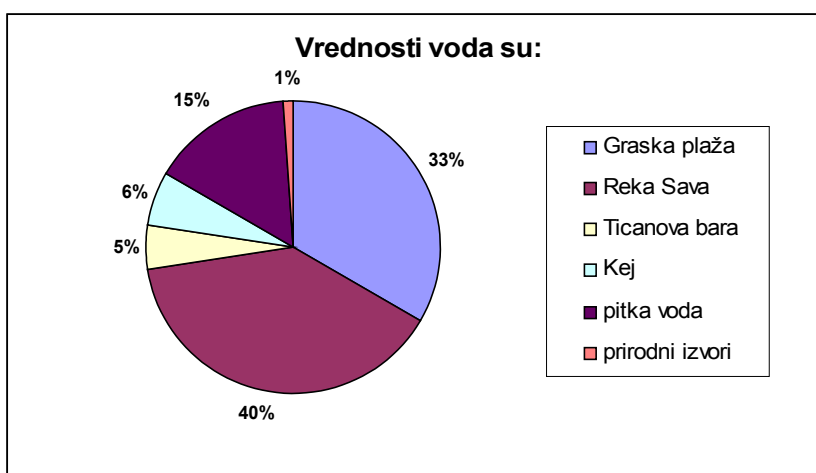
На прво питање укупно је одговорио 564 испитаник. Груписањем појединачних одговора дошли смо до резултата представљених графиконима. Битно је истаћи да 315 испитаника сматра да ће град бити бољи на било који начин наспрам 249 који не виде или не размишљају о томе и мисле да ће остати исти какав јесте. Процентуално 56% сматра да ће град бити бољи за двадесет година него данас.

Груписано по вредностима којима су се бавиле радне групе убедљиво највећи број грађана сматра вредност зеленило чак 48%. Овде је битно истаћи да 27% грађана виде друге вредности. Број одговора је био следећи: 327, 84, 22, 66 и 184.

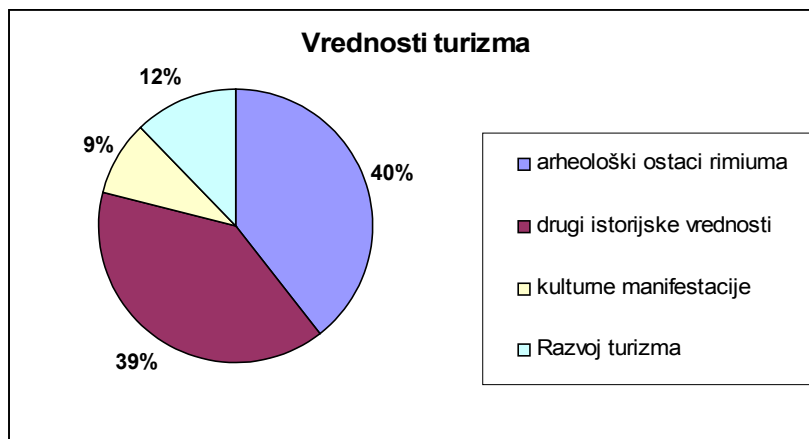

Анекетирани сматрају да су највеће вредности зеленила управо зеленило (свеобухватан одговор, али и цвеће, паркићи, појединачна стабла и паркови) са 33%.

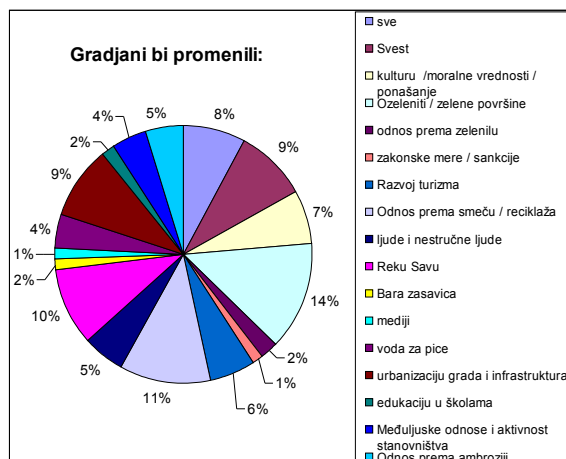

Приликом вредности анализираних у оквиру РГ воде су река Сава и Градска плажа са 40% односно 33% али и питка вода са 15% учешћа у одговорима.

Специјални Резерват природе препознало је као вредност 22 анкетираних особе, и то је један од одговора који се може искористити за рад РГ Засаваца као и део одговора који се односи на РГ туризам – ставка развој туризма. Највећи туристичку вредност и потенцијал градјани виде у археолошким остацима Сирмиума и другим историјским вредностима.

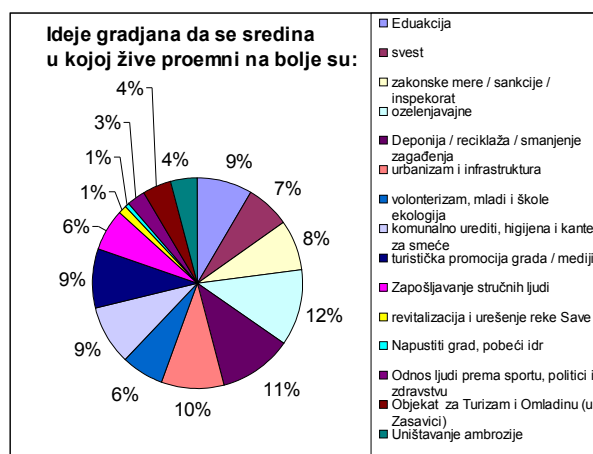
На питање број три, анкетирани су одговорили са лепезом одговора. Ради лакше анлаизе и тумачења резултата, груписали смо одговоре на следеће категорије:

Грађани Сремске Митровице би променили:

све	49
свест	57
културу /моралне вредности / понашање	42
озеленити / зелене површине	87
однос према зеленилу	13
законске мере / санкције	9
развој туризма	36
однос према смећу / рециклажа	72
људе и нестручне људе	33
реку Саву	61
бара Засавица	10
медији	8
вода за пице	26
урбанизацију града и инфраструктура	57
едукацију у школама	12
међуљуске односе и активност становништва	27
однос према амброзији	30
шума	62

Највећи број грађана би повећао зелене површине у граду, затим би променио однос према смећу, урабнизовали би град, реку Сави и свест што је сумирно са 53 процента укупних одговора.

Идеје грађања да се средина у којој живе промени на боље представљене су сликом и табелом. Истакао бих одговоре груписане као озелењевање, депонија (рециклажа, смањење загађења), урбанизам и инфраструктура, комунално уредјење, волонтеризам, свест и едукацију што укупно чини 64% одговора. Ако томе придодамо и законске мере, туристичку промоцију града и запошљавање стручних људи проценат је 87% а то су управо вредности и проблеми којима се баве радне групе унутар Зелене агенде Сремске Митровице.

Људи би променили:

едукација	62
свест	49
законске мере / санкције / инспекорат	56
озелењавајне	84
депонија / рециклажа / смањење загађења	79
урбанизам и инфраструктура	71
волонтеризам, млади и школе екологије	46
комунално уредити, хигијена и канте за смеће	67
туристичка промоција града / медији	65
запошљавање стручних људи	46
ревитализација и уређење реке Саве	10
напустити град, побећи итд.	4
однос људи према спорту, политици и здравству	21
објекат за туризам и омладину (у Засавици)	32
уништавање Амброзије	30
укупно одговора	722

Визија

На основу резултата анкете и досадашњег рада радних група Зелене агенде грађани су изнели своју визију и она гласи: **Град Сремска Митровица ће бити зелени град у коме ће се одрживо управљати ресурсима, сачувати постојећи биодиверзитет, контролисаће се квалитет воде, ваздуха и пољопривредног земљишта, биће комунално уређен (зелене површине, паркови и инфраструктура) промовисаће се одрживи развој (рурални развој, туризам) и управљаће се комуналним отпадом.**

5. Акциони план

Акциони план или оперативни план дефинише специфичне начине на које заједница остварује зацртани стратешки план. Оперативни план углавном садржи компоненте већ приказане у оквиру Ганттове табеле. Ко, шта, када и како ради, колики ће бити трошкови те који се циљ тиме постиже. Након тога, даљња конкретизација и спецификација захтијева израду акцијског плана. Ради се о документу који описује циљеве, стратегије, кораке, те ресурсе потребне за постизање неког циља. Дакле, без обзира на субјекат планирања, кораци који се у склопу акцијског плана подузимају требају имати логичан след од идентификације потребе до деловања, набрајају се активности које се требају провести те омогућавају надгледање (мониторинг) напретка provedбе (имплементације). Укључивање и учествовање важних особа/организација необично је важно у процесу планирања како би се тиме осигурало одговорно деловање усмерено ка постизању очекиваних резултата. У складу с тим, потребно је следеће:

- a. Идентификовати критична подручја која захтевају непосредну пажњу, идентификовани проблеми.
- b. Анализирати позадину – зашто је нужно предузети активност?
- c. Дефинисати специфичне резултате или производе који ће произаћи из акцијског плана.
- d. Одређивање индикатора спровођења којима се провера постиже или резултати.
- e. Одредити потребне ресурсе за имплементацију акцијског плана (време, особље, опрема и остала логистика).
- f. Идентификовати актере имплементације плана.
- g. Разрадити систем извјештавања о напретку имплементације.
- h. Размислити о проблемима на које би се могло наићи током процеса имплементације и размислити о њиховим решењима.

Акциони план Зелене агенде за Сремску Митровицу представљен је табеларно. Приметиће те да су неки циљеви престављени да се имплементују само у току једне године, док смо за друге планирали редовну вишегодишњу активност (нпр подизање новоа еколошке свести). Теме којима смо посветили више простора и циклусно понављање сматрамо битним.

Вредност	Идентификовани проблем	Активност	Индикатори	Одговорне стране / Потребна средства	Временско раздобље			
					2010	2011	2012	2013
Зеленило	Низак ниво еколошке свести	Обележавање датума из еколошког календара	број обележених датума, број саопштења	Градска управа, НГО Медији, школе	X	X	X	X
		Одржавање тематских радионица	Број одржаних радионица, број учесника	Градска управа, НВО. медији, школе	X	X	X	X

	Низак ниво обавештености грађанства о еколошкој свести	Истраживање	Број нових врста по години	НВО, индивидуалци, стручњауци	X	X	X	X
		Медијаска промоција	Број саопштења	НВО, медији	X	X	X	X
		Научна конференција у Сремској Митровици	1 одржана конференција, број учесника, број радцова	НВО, Град, научне институције, ресорна министарства		X		
		Учешће на научним скуповима	Бр.радова по год, број учешћа на конференцијама	НВО, појединци	X	X	X	X
	Развој едукативног Центра у просторијама Покрета горана	Формирање и опремање едукативног центра	Отворен едукативни центар	Град, други партнери	X			
		Рад Еколошког центра	Листа активности, број учесика,	НВО, стручњаци, учесници	X	X	X	X
Туризам	Лоша туристичка понуда Града	Обједињавање туристичких потенцијала у једну туристичку понуду	Број туриста по години	ГО, НВО, Град	X	X		
		Проширење плаве линије и маркација локалитета	Километри обележене линије	Град, ГО, дирекција	X			
		Побољшање смештајних капацитета	Број расположивих лежаја	Град, индивидуалци		X	X	X
		Развој руралног туризма	Број брошура са презентацијом руралних подручја, број апликација на конкурсе, повећење смештајног капацитета	Град, Канцеларија за рурални развој појединци	X	X	X	X
		Имплементација- стратегије одрживог развоја кроз туризам СРП Засавице	Степен испуњености статегије Покрета горана	Покрет горана, разни фоднови	X	X	X	X
		Промоција Града Сремске Митровице и СРП Засавице	Промоција преко веба, медија, сајмова	Број посећених сајмова, број чланака о СМ, број сувенира,	ГО, медији	X	X	X

Засавица	Ниска еколошка свест становника села дуж Резервта Засавица	Камп за младе ренџере - јуниоре	Број ученика кампа	Покрет горана, ученици из околних села	X	X	X	X
	Санација дивљих депонија дуж резервата	Идентификација дивљих депонија	Број идентификованих депонија	Покрет горан, локално становништво	X			
		Санација дивљих депонија	Број санираних депонија	Покрет горана локално становништво, медији	X	X		
Зеленило	Смањење зелених површина у граду	Сађење аутохтоних врста дрвећа	Број садница /години	Дирекција, НВО	X	X		
		Почетак изградња зеленог прстена	Број садница /години	Дирекција, шумарија			X	X
		Рестаурација школских паркова	Број садница /школи	Дирекција, комунално, школе		X	X	
		Уређење градских паркова	Број паркова / години	Дирекција, комунално,			X	X
		Уклањање Амброзије	Смањење површине под Амброзијом	Комунално, НВО	X	X		
Зеленило	Дивље депоније на територији града	Идентификација дивљих депонија на територији Општине	Број идентификованих дивљих депонија	Градска управа, Месне заједнице, локално становништво	X			
		Санација дивљих депонија	Број санираних депонија по години	Градска управа ЈКП Комуналније, НВО, грађани	X	X	X	
		Регионална депонија	Изграђена регионална депонија	Град			X	
	Комунално уређење и Управљање отпадом	Отварање рециклажног дворишта	1 рециклажно двориште	Град, комуналије		X		
		Постављање рециклашних острва	Број контејнера по граду	Град, комуналије		X		
		Едукација грађана	Број подељеног материјала	Комуналије, НВО	X	X	X	X

Зеленило, Засавица, воде	Губитак специјског биодиверзитета /	Истраживање биодиверзитета Засавице	Број идентификовани х врста по години	НВО, студетни, стручни сардници	X	X	X	X
	Истраживање биодиверзитета града, околине и Засавице	Истраживање биодиверзитета града и заштићених природних добара	Број идентификовани х врста по години	НВО, студетни, стручни сардници	X	X	X	X
		Истраживање биодиверзитета околине (река, села и Фрушке горе)	Број идентификовани х врста по години	НВО, студетни, стручни сардници	X	X	X	X
		Предлагање мера за спречавање губитка биодиверзитета	Листа мера по години евалуација урађеног	Евалуациони тим, истраживачи		X	X	X
		Унапређење заштите природних добара и биодиверзитета на територији Града Сремска Митровица	Степен заштите	Град, институције		X	X	X
		Промоција специјског и екосистемског биодиверзитета	Конференција о биодиверзитету у у Сремској Митровици	Број прјављених радова	Град, удружења, научне институције		X	
Публикација едукативних брошура	Број едукативних брошура по години		Град, НВО, фондови	X	X	X	X	
Презентација биодиверзитета на научним скуповима	Број публикованих научних радова по години		Град, НВО	X	X	X	X	

6.1 Мониторинг план и евалуација

Завршетком писања стратешког документа и његовим усвајањем од Скупштине града не завршава се сам процес Зелене агенде. Управо тада предстоји имплементација садржаја документа. Да би се сам документ испоштовао и применио у потпуности потребно је оформити тим људи који ће бринути о његовој имплементацији и самим тим радиће евалуацију.

Евалуациони тим је сачињен из радних група, организација које су имплементовале пројекат као и представника локалне самоуправе.

Чланови мониторинг тима су :

- 1. Марко Цвијановић*
- 2. Ана Папић*
- 3. Бранислава Бошковић*
- 4. Горан Чекеринац*
- 5. Михајло Станковић*
- 6. Марија Челић*
- 7. Бојана Новаковић*

Мониторинг план

Обавезе чланова тима за мониторинг и евалуацију су:

- 1. Да се састају минимум 4 пута годишње и да ураде процену испуњености плана.**
- 2. Да пронађу механизме утицаја на локалну самоуправу да у наредном буџету планира средства за активности предвиђене Зеленом агендом.**
- 3. Да редовно обавештава јавност о напредовању испуњења Зелене агенде путем електронских, штампаних и других медија.**
- 4. Када се испуне све активности из документа Зелене агенде самоиницирају нови циклус доношења Зелене агенде за наредни период.**